



स्थानीय राजपत्र

शान्तिनगर गाउँपालिका दाङद्वारा प्रकाशित

खण्ड : ५, संख्या : १, मिति : १३ श्रावन, २०७८

भाग : २

शान्तिनगर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, चिराघाट, दाङ

सम्बत् २०७८ सालको कार्यविधि नं. १

नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम शान्तिनगर गाउँकार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको तल लेखिए बमोजिमको शान्तिनगर गाउँपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि साधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ।

शान्तिनगर गाउँपालिकाको

सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७
कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७८।३।१८

प्रस्तावना :

गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित योजना, कार्यक्रम तथा योजना सम्बन्धी प्रस्तावको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन, प्रतिवेदन तयारी, स्वीकृति, प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुगमन प्रक्रियालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,
गाउँ कार्यपालिकाले वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ को दफा ६६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि बनाएको छ ।

परिच्छेद -१
प्रारम्भिक

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम "सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७" रहेको छ ।
- (२) यो कार्यविधि प्रचलित सङ्घीय कानूनले गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने भनी तोकिएको विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण कार्य वा योजना कार्यान्वयन गर्ने सरकारी, अर्धसरकारी, नैर सरकारी, समुदायमा आधारित संस्था र व्यक्ति वा कम्पनीको हकमा समेत लागू हुनेछ ।
- (३) यो कार्यविधि तुरुन्त लागू हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा, -
 - (क) "ऐन" भन्नाले गाउँपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ सम्मको पर्छ ।
 - (ख) "कार्यपालिका" भन्नाले गाउँ कार्यपालिका सम्मको पर्छ ।
 - (ग) "कार्यसूची" भन्नाले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नको लागि यस कार्यविधि बमोजिम स्वीकृत कार्यसूची सम्मको पर्छ ।
 - (घ) "कार्यालय" भन्नाले गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र सो अन्तर्गत वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय हेर्ने शाखालाई सम्मको पर्छ ।
 - (ङ) "गाउँपालिका" भन्नाले शान्तिनगर गाउँपालिका सम्मको पर्छ ।
 - (च) "प्रस्ताव" भन्नाले विद्यमान वातावरणीय अवस्थामा परिवर्तन ल्याउन सक्ने किसिमको विकास कार्य, भौतिक क्रियाकलाप वा भू-उपयोगमा कुनै परिवर्तन गर्ने कुनै योजना,

आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रस्ताव सम्मको पर्छ ।
(छ) "प्रस्तावक" भन्नाले प्रस्ताव स्वीकृतिको लागि निवेदन दिने वा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न स्वीकृति प्राप्त व्यक्ति वा सरकारी, अर्धसरकारी वा नैरसरकारी निकाय वा संस्था सम्मको पर्छ ।

(ज) "प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा यकीन गर्नुका साथै त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विश्लेषणात्मक रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्याङ्कन सम्मको पर्छ ।

(झ) "वातावरण" भन्नाले प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक प्रणाली, आर्थिक तथा मानवीय क्रियाकलाप र यिनका अवयवहरू तथा ती अवयवहरूको बीचको अन्तरक्रिया तथा अन्तरसम्बन्ध सम्मको पर्छ ।

(ञ) "वातावरणीय अध्ययन" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा त्यसबाट वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नको लागि अवलम्बन गरिने उपायका सम्बन्धमा गरिने सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्मको पर्छ ।

(ट) "वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन" भन्नाले सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्मको पर्छ ।

(ड) "वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा यकीन गर्नुका साथै त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विस्तृत रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्याङ्कन सम्मको पर्छ ।

(ढ) "व्यवसायिक कार्ययोजना" भन्नाले प्रस्तावकले कार्यान्वयन गर्ने विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने बाहेकका आयोजना वा कार्यक्रममा हुने लगानी र प्रतिफलको विश्लेषण सहितको कार्ययोजना सम्मको पर्छ ।

(ण) "विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन" भन्नाले प्रस्तावकले कार्यान्वयन गर्ने विकास निर्माणसँग सम्बन्धित परियोजनाको प्राविधिक र आर्थिक पक्षहरू विश्लेषण गरिएको विस्तृत प्रतिवेदन सम्मको पर्छ ।

(त) "सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा त्यसबाट वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नको लागि अवलम्बन

गरिने उपायको सम्बन्धमा सक्षिप्त रूपमा गरिने अध्ययन सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद - २

प्रस्ताव छनौट तथा कार्यसूची सम्बन्धी व्यवस्था

३. प्रस्ताव छनौट तथा सूची तयार गर्ने: (१) कार्यालयले स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा कार्ययोजनाको आधारमा वातावरणीय अध्ययन आवश्यक पर्ने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य वा आयोजना तथा कार्यक्रम पहिचान गरी सूची तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको सूचीमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ बस्तुको विक्री सम्बन्धी कार्य समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम वातावरणीय अध्ययन आवश्यक पर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमको पहिचान तथा सूची तयार गर्दा सङ्घीय वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को आधारमा सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका लागि छुट्टाछुट्टै सूची तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको सूची तयार गर्दा यस कार्यविधिको अनुसूची -१ मा उल्लिखित सीमा (श्रेसहोल्ड) अनुसार गर्नु पर्नेछ ।
- (५) कार्यालयले वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने आयोजना वा कार्यक्रमको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन वा व्यवसायिक कार्ययोजना तयार भए पश्चात वातावरणीय अध्ययन गर्ने गराउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिम वातावरणीय अध्ययन गर्दा अनुसूची -२ मा उल्लिखित वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी प्रवाह चित्र, प्रभाव पहिचान तथा अध्ययन सूची र औजारको प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

४. कार्यसूची तयारी तथा स्वीकृति गर्नुपर्ने:

- (१) प्रस्तावकले सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनका लागि अनुसूची -३ र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको लागि अनुसूची -४ बमोजिमको ढाँचामा प्रत्येक आयोजना वा कार्यक्रमको लागि छुट्टाछुट्टै कार्यसूची तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरिएको कार्यसूची स्वीकृतिको लागि वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विषय हेर्ने शाखामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको कार्यसूची स्वीकृतिका लागि पेशगर्नुअघि विषयसँग सम्बन्धित शाखाको रायसुझाव सहित पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूची

भए प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी कार्यसूची भए प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत अध्यक्षले आवश्यक जाँचबुझ गरी पेश भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) को प्रयोजनको लागि दिन गणना गर्दा थप कागजात माग गरेकोमा त्यस्तो कागजात प्राप्त भएको मितिबाट र कुनै विषयमा थप स्पष्ट गर्न लेखि पठाएकोमा त्यस्तो विषयमा स्पष्ट भई आएको मितिबाट गणना गरिनेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिम कार्यसूची स्वीकृत गर्दा दफा १४ को उपदफा (१) बमोजिम गठित प्राविधिक समितिको सिफारिशमा गर्नु पर्नेछ ।

५. **सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने:** (१) प्रस्तावकले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारीको सिलसिलामा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा प्रस्तावको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गरी राय सुझाव सङ्कलन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्तावकले सार्वजनिक सुनुवाई गर्दा समावेशी र उल्लेख्य

उपस्थिती गराई प्रभावित स्थानीय समुदाय, वन उपभोक्ता समूह गठन भएको भए सो समूहका प्रतिनिधि, वडा अध्यक्ष वा वडा समितिका प्रतिनिधिको रोहवरमा गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने प्रयोजनका लागि प्रस्तावकले सोको मिति, समय, स्थान र आयोजना तथा कार्यक्रमको सम्बन्धमा प्रचार प्रसार गर्नको लागि स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो वा अन्य सञ्चार माध्यमको प्रयोग गर्नुका साथै सम्बन्धित वडा कार्यालय र आयोजना क्षेत्रको कुनै सार्वजनिक स्थलमा सूचना समेत टाँस गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम गरिने सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा आयोजना तथा कार्यक्रमबाट

प्रभावित क्षेत्रका नागरिक, समुदाय तथा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति,

ज्येष्ठ नागरिक तथा जोखिममा रहेका वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गर्न प्रस्तावकले

उपदफा (२) बमोजिमको सूचना स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो र अन्य सञ्चार माध्यमबाट

सम्भव भएसम्म स्थानीय भाषामा समेत प्रचार प्रसार गर्नु पर्नेछ ।

(५) प्रस्तावकले आयोजना तथा कार्यक्रमले समेटेने भौगोलिक क्षेत्रको आधारमा आवश्यकता

अनुसार एकभन्दा बढी स्थानमा सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्नु पर्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम आयोजना गरिएको सार्वजनिक सुनुवाईमा भएको उपस्थिति, सुनुवाईबाट

प्राप्त सुझाव, तस्वीर तथा श्रव्य-दृश्य सामग्री समेत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा

संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

(७) सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्बन्धी विस्तृत ढाँचा तथा प्रक्रिया अनुसूची -५ मा

उल्लेख भएबमोजिम हुनेछ ।

प्रतिवेदन तयारी तथा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था

६. **वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी:** (१) दफा ४ को उपदफा (२) बमोजिम स्वीकृत कार्यसूची र दफा ५ बमोजिम आयोजना हुने सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त सुझाव समेतको आधारमा प्रस्तावकले प्रत्येक आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि छुट्टाछुट्टै वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसूची -६ तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसूची -७ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिवेदन तयार गर्दा प्रस्तावकले प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने गाउँपालिका वा त्यस क्षेत्रका सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय व्यक्ति वा संस्थालाई सो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा सात दिनभित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन अनुसूची -८ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालय, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था वा कुनै सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको सूचना कुनै एक स्थानीय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन गरी आफ्नो वेबसाइट भएमा सोमा समेत प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) र (४) बमोजिम सूचना टाँस वा प्रकाशन भएकोमा सो सम्बन्धमा कसैको रायसुझाव भए सूचनामा उल्लेखित अवधिभित्र सम्बन्धित प्रस्तावकलाई आफ्नो राय सुझाव दिन सकिनेछ ।
- (६) दफा ४ को उपदफा (३) बमोजिम स्वीकृत कार्यसूची तथा उपदफा (१) बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्दा प्रस्तावकले डेस्क अध्ययन, स्थलगत भ्रमण, अवलोकन र प्रभाव क्षेत्रका लक्षित समुदाय तथा सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया गरी तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन गर्नु पर्नेछ ।
- (७) उपदफा (१) बमोजिमको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा प्रस्तावकले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणको लागि अपनाउन सकिने विभिन्न विकल्पहरुको विस्तृत विश्लेषण गरी त्यस्ता विकल्पहरु मध्ये वातावरणीय दृष्टिकोणले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त हुने विकल्प र सो विकल्प कार्यान्वयन गर्न सकिने आधार र कारण समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (८) प्रस्तावकले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्दा अनुसूची -९ मा उल्लेखित विज्ञ मार्फत तयार गर्नु पर्नेछ ।

९) उपदफा (८) बमोजिम वातावरणीय अध्ययन कार्यमा संलग्न विज्ञहरु स्थलगत अध्ययन, अवलोकन, रायपरामर्श र अन्तरक्रियाका लागि आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्तावित स्थलमा अनिवार्य रुपमा उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

१०) वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूची तथा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

तर कार्यसूची तथा प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिने प्राविधिक शब्दावलीको लागि नेपाली भाषा प्रयोग गर्दा शब्दको आशयमा नै तात्त्विक फरक पर्ने भएमा त्यस्ता शब्द अंग्रेजी भाषामा उल्लेख गर्न यस व्यवस्थाले वाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

११) उपदफा (१०) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विदेशी लगानी भएका प्रस्तावको हकमा तयार गरिने वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र कार्यसूची नेपाली वा अङ्ग्रेजी भाषामा तयार गर्न सकिनेछ ।

१२) उपदफा (११) बमोजिम अध्ययन प्रतिवेदन र कार्यसूची अङ्ग्रेजी भाषामा तयार पारिएको अवस्थामा सोको कार्यकारी सारांश सहितको सक्षिप्त प्रतिवेदन नेपाली भाषामा समेत तयार गर्नु पर्नेछ ।

१३) प्रस्तावकले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले तोकेअनुसारको मापदण्ड र गुणस्तर कायम हुने गरी यस कार्यविधिले निर्धारण गरेको ढाँचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

१४) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित सङ्घीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ ।

७. **अध्ययन प्रतिवेदनको स्वीकृति:**(१) दफा ६ बमोजिम तयार गरिएको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत अध्यक्ष समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) अध्यक्षले उपदफा (१) बमोजिम पेश भएको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन उपर अध्ययन, विश्लेषण तथा पुनरावलोकनको लागि दफा १४ को उपदफा (१) बमोजिम गठित प्राविधिक समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) प्राविधिक समितिले उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त भएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन उपर आवश्यक अध्ययन, परामर्श, जाँचबुझ, विश्लेषण तथा पुनरावलोकन गरी स्वीकृतिको लागि सिफारिश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम प्राविधिक समितिको सिफारिशको आधारमा प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा कुनै उल्लेख्य प्रभाव पर्ने नदेखिएमा आवश्यकता अनुसार प्रस्तावकले पालना गर्नुपर्ने शर्त तोकिएको सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन

प्रतिवेदन भए अध्यक्षले र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन कार्यपालिकाले स्वीकृत गर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम प्रतिवेदन स्वीकृत गर्दा प्रतिवेदन पेश भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) को प्रयोजनको लागि दिन गणना गर्दा थप कागजात माग गरेकोमा त्यस्तो कागजात प्राप्त भएको मितिबाट र कुनै विषयमा थप स्पष्ट गर्न लेखि पठाएकोमा त्यस्तो विषयमा स्पष्ट भई आएको मितिबाट गणना गरिनेछ ।

(७) उपदफा (३) बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको अध्ययन तथा जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो प्रस्तावको थप वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएमा सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्न अध्यक्षले र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने गरी कार्यपालिकाले आदेश दिन सक्नेछ ।

(८) उपदफा (७) अनुसार दिइएको आदेश अनुसार प्रस्तावकले थप अध्ययन गरी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन भए कार्यपालिका समक्ष र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन भए प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पुनः पेश गर्नु पर्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिमको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी कार्यसूची अध्यक्षबाट र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्यसूची प्रदेश कानूनले तोकेको निकायबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

८. प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न सकिने: (१) सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत भई सकेपछि सो प्रतिवेदनमा भौतिक पूर्वाधार, डिजाइन तथा क्षमता र स्वरूपमा परिमार्जन गर्नुपर्ने वा संरचना स्थानान्तरण वा फेरबदल गर्नुपर्ने भएमा वा आयोजना तथा कार्यक्रम क्षमता घटेमा वा रूख कटान संख्यामा थपघट गर्नुपर्ने भएमा कार्यपालिकाले त्यस्तो वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि दफा ७ को उपदफा (६) बमोजिम सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन गरिएकोमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरिएकोमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने आदेश दिएको अवस्थामा परिमार्जन सम्बन्धी व्यवस्था लागू हुने छैन ।

परिच्छेद - ४

प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

९. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने: (१) प्रस्तावकले सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन बर्षभित्र त्यस्तो प्रस्ताव

कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विशेष परिस्थिति सिर्जना भई सो अवधिभित्र प्रस्तावको कार्यान्वयन हुन नसक्ने अवस्था उत्पन्न भएमा प्रस्तावकले सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको हकमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको हकमा अध्यक्ष समक्ष स्पष्ट कारण बुलाई म्याद थपका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त भएको निवेदन उपर सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन भए प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन भए अध्यक्षले दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिमको प्राविधिक समितिबाट जाँचबुझ गराई व्यहोरा मनासिब देखेमा आफ्नो राय सहित कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पेश भएको निवेदनको व्यहोरा मनासिब देखेमा कार्यपालिकाले बढीमा दुई बर्षको अवधि थप गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (१) वा (४) बमोजिमको अवधिभित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ नगर्ने प्रस्तावकले त्यस्तो प्रस्तावको पुनः वातावरणीय अध्ययन गराई स्वीकृतको लागि पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना: (१) प्रस्तावकले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नुअघि अनुसूची १० बमोजिमको ढाँचामा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा वातावरणीय सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी हुने र नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने क्रियाकलापहरूमध्ये आयोजना निर्माणको क्रममा र आयोजना सम्पन्न भएपछि अवलम्बन गर्ने क्रियाकलापहरू समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा निरोधात्मक, सुधारात्मक र क्षतिपूर्ति सम्बन्धी क्रियाकलापहरू समेत प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ ।

(४) वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा प्रस्तावकले आयोजना कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रारम्भिक, मध्यकालीन र दीर्घकालीन सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणको लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने विधि र प्रक्रिया समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(५) वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा प्रस्तावित कार्यहरू सञ्चालन गर्न लाग्ने लागतलाई विस्तृत आयोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख भएकोमा सोको क्रियाकलाप र लागत प्रस्तावकले वातावरण व्यवस्थापन योजनामा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(६) प्रस्तावकले वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा उल्लिखित क्रियाकलापलाई आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि तयार गरिने लागत अनुमानमा नै समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरेको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन प्रारम्भ भएपछि प्रस्तावकले कार्यान्वयनको अवस्थाको प्रतिवेदन प्रत्येक छ महिनामा कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(८) गाउँपालिकाले आफूले गरेको अनुगमन तथा निरीक्षणको प्रतिवेदन प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले एककाइस दिनभित्र प्रदेश कानूनले तोकेको निकायमा पठाउनु पर्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम पेश गरेको प्रतिवेदनलाई सात दिनभित्र कार्यालयको सूचना पाटी तथा वेबसाईट माफत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

११. प्रस्ताव कार्यान्वयन अनुगमन तथा प्रतिवेदन: (१) प्रस्ताव कार्यान्वयनको अनुगमन गर्दा प्रारम्भिक एवम् प्रक्रिया अनुगमन, नियमपालन अनुगमन तथा प्रभावको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(२) प्रस्तावको प्रारम्भिक अनुगमन गर्दा आयोजना वा कार्यक्रमको निर्माण कार्य शुरु गर्नुभन्दा अगावै निर्माणस्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(३) प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तन पत्ता लगाउन कार्यक्रम तथा आयोजना निर्माण र सञ्चालनका क्रममा त्यस क्षेत्रको जनस्वास्थ्य, पर्यावरणीय, सामाजिक र आर्थिक अवस्था लगायतका सूचकहरूको मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रस्तावकले वातावरण संरक्षण सम्बन्धी मापदण्डको पालना गरेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न वातावरणीय गुणस्तरका विशेष सूचक वा प्रदूषणको अवस्थाको बारेमा आवधिक वा लगातार अनुगमन गरी अभिलेख राख्नु पर्नेछ र यसरी अनुगमन गर्दा वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा प्रस्तावित विषयहरू समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सिर्जना हुने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभाव, वातावरण संरक्षणका लागि प्रस्तावकले पालना गर्नुपर्ने विषयहरू तथा वातावरणीय प्रभावकारिताको अनुगमन सम्बन्धी सूचकहरू समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिमका प्रत्येक सूचकलाई कसले र कुन विधि वा तरिकाबाट अनुगमन गर्ने हो सो समेत खुलाउनु पर्छ र यस्तो विधि भरपर्दो, सजिलो र आयोजना स्थलमा कार्यरत जनशक्तिले अबलम्बन गर्नसक्ने खालको हुनु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको कार्य प्रस्तावकसँग उपलब्ध जनशक्तिले गर्न सक्ने अवस्था नभएमा आवश्यकता अनुसार वाध्यस्रोतबाट पूर्ति गरी सम्पादन गर्ने व्यवस्था प्रस्तावकले मिलाउनु पर्नेछ ।

(८) आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनको विभिन्न चरणका लागि सूचकको प्रकृति हेरी वातावरणीय अनुगमन गर्ने समय तालिका समेत प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(९) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भिक अनुगमन, प्रभाव अनुगमन तथा नियमपालन अनुगमन सम्बन्धी ढाँचा अनुसूची-११ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१२. अनुगमन सम्बन्धी जिम्मेवारी: (१) संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन प्रस्तावको कार्यान्वयनको स्व:अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रस्तावक स्वयंको हुनेछ ।

(२) प्रस्तावकले प्रत्येक छ महिनामा उपदफा (१) बमोजिम स्व:अनुगमन गरी तयार गरेको प्रतिवेदन गाउँमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) गाउँपालिका स्वयं प्रस्तावक भएको वा अन्य प्रस्तावकबाट कार्यान्वयन गरिने प्रस्तावको अनुगमनका लागि कार्यपालिकाले देहाय बमोजिमको अनुगमन समिति गठन गर्नेछ:-

- | | |
|---|--------------|
| क) उपाध्यक्ष | - संयोजक |
| ख) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिको संयोजक | - सदस्य |
| ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत | - सदस्य |
| घ) पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख | - सदस्य |
| ङ) वातावरण निरीक्षक | - सदस्य |
| च) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख | - सदस्य सचिव |

(४) समितिले जिल्लास्थित वन कार्यालय, सम्बन्धित निकाय प्रमुख तथा प्रतिनिधि वा विषय विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(५) अनुगमन समितिले दफा ११ बमोजिम अनुगमन गरी तयार पारिएको प्रतिवेदन तीस दिनभित्र कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(६) कार्यपालिकाले अनुगमनबाट देखिएका समस्या तथा सुझाव कार्यान्वयनको लागि प्रस्तावकलाई आदेश दिन सक्नेछ र यसरी दिएको आदेशको पालना गर्नु प्रस्तावकको कर्तव्य हुनेछ ।

१३. कार्यान्वयनमा रोक लगाउन सक्ने: (१) यस कार्यविधि तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित सङ्घीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत भएभन्दा फरक हुने गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न गराउन हुँदैन ।

(२) कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले उपदफा (१) विपरितको कार्य गरेको पाईएमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन भए कार्यपालिकाले प्रस्ताव कार्यान्वयनमा रोक लगाउनेछ र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको हकमा प्रदेश सरकार को सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कुनै प्रस्ताव कार्यान्वयनमा रोक लगाइएकोमा त्यसरी रोक लगाइएको कारणबाट क्षति पुन गएमा प्रस्तावकले सो बापत कुनै किसिमको क्षतिपूर्तिको दावी गर्न पाउने छैन ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कार्यान्वयनमा रोक लगाइएको आयोजनाको प्रस्तावकले प्रचलित ऐन बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गराएमा वा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन बमोजिम आयोजना कार्यान्वयनमा सुधार गरेमा लगाइएको रोक सम्बन्धित निकायले फुकुवा गर्न सक्नेछ ।
परिच्छेद - ५

विविध

१४. प्राविधिक समिति गठन गर्ने: (१) संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी कार्यसूची तथा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नुअघि प्राविधिक पक्षहरूको अध्ययन, विश्लेषण र पुनरावलोकन गरी सिफारिश गर्न कार्यपालिकाले देहाय बमोजिमको प्राविधिक समिति गठन गर्नेछ :-

- क) योजना तथा प्राविधिक शाखा प्रमुख - संयोजक
- ख) आयोजना तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित क्षेत्रको विषयको विज्ञ - सदस्य
- ग) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन विषय हेर्ने शाखा प्रमुख - सदस्य-सचिव

(२) समितिले आवश्यकता अनुसार वन कार्यालय, सम्बन्धित विषयगत निकायका प्रमुख तथा प्रतिनिधि वा विषय विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

१५. गुनासो सुनुवाई गर्ने दायित्व: (१) आयोजना तथा कार्यक्रमको वातावरणीय, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक सवालसँग सम्बन्धित प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायको चासो, शिकायत तथा गुनासो प्राप्त गर्ने, सम्बोधन र कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने प्रयोजनका लागि गुनासो सुनुवाई संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने दायित्व प्रस्तावकको हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम व्यवस्था भएको संयन्त्रमा गुनासो सुन्ने अधिकारी तथा गुनासो सम्बोधन समिति लगायत अन्य उपयुक्त व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम गुनासो सुनुवाई अधिकारीको व्यवस्था नभएको अवस्थामा गुनासो सुनुवाई अधिकारीको जिम्मेवारी स्वतः आयोजना प्रमुखको हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम गुनासो सुनुवाई सम्बन्धी व्यवस्था गर्न कार्यपालिकाले उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय गुनासो सम्बोधन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (२) बमोजिमको गुनासो सुनुवाई संयन्त्रले परियोजना वा प्रस्तावसँग सम्बन्धी वातावरणीय, आर्थिक, सामाजिक एवम् सांस्कृतिक चासो तथा सवालहरू बारे आवाज

प्रस्तुत गर्न र सम्बोधन गर्न समयबद्ध तथा पारदर्शी कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

(६) प्रस्तावकले प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रमको विषयमा वडा तथा गाउँपालिका स्तर मा सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरी प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रमले सम्बोधन गर्नुपर्ने प्रभावितहरूको हक अधिकार र गुनासो सम्बोधन गर्ने संयन्त्रको बारेमा समुदाय तथा सरोकारवालालाई सुसूचित गराउनु पर्नेछ ।

(७) गुनासो सम्बोधन समिति तथा गुनासो सुन्ने अधिकारीको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) वातावरणीय तथा सामाजिक अवरोध, सम्पत्तिको प्राप्ति, अधिकार, क्षतिपूर्ति र सहायता सम्बन्धमा प्रभावितहरूलाई सहयोग गर्ने,

ख) प्रभावित व्यक्तिहरूको गुनासो प्राप्त गर्ने, अभिलेख राख्ने, बर्गीकरण गर्ने, प्राथमिकता निर्धारण गर्ने,

ग) गुनासो प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र सम्बोधन गरी सम्बन्धित र गाउँपालिकालाई जानकारी गराउने,

घ) गुनासो सम्बोधन सम्बन्धी निर्णय प्रक्रियामा असन्तुष्ट पक्षको पृष्ठपोषणलाई सुनिश्चित गर्ने,

ङ) प्रस्तावकले तोके बमोजिमका र समितिले आवश्यक देखेका अन्य कामहरू गर्ने ।

१६. प्राविधिक सहयोग लिन सक्ने: आयोजना वा कार्यक्रमका लागि गरिने वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्य गाउँपालिकाको आन्तरिक जनशक्तिबाट गर्न संभव नभएको अवस्थामा सम्बन्धित विषय विज्ञहरू वा व्यवसायिक परामर्शदाताको सहयोग लिन सकिनेछ ।

१७. प्रचलित कानून लागू हुने: यस कार्यविधिमा भएको व्यवस्था प्रचलित कानूनसँग बर्हिभएमा प्रचलित कानूनको व्यवस्था लागू हुनेछ ।

अनुसुची -१

(दफा ३ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

गाउँको अधिकार क्षेत्रका संभाव्य प्रस्तावहरूको वातावरणीय अध्ययनको सीमा (शेसहोल्ड)

प्रस्तावको विषय क्षेत्र	वातावरणीय अध्ययनका विधि अनुसार अध्ययन गर्नु पर्ने योजना तथा कार्यक्रमको मापदण्ड		वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
	संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण	
वन र वृक्षारोपण	२० हेक्टरसम्मको क्षेत्रफलमा नयाँ वनस्पति उद्यान, वन वीउ वगैचा र प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) निर्माण गर्ने	२० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्रफलमा नयाँ वनस्पति उद्यान, वन वीउ वगैचा र प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) निर्माण गर्ने	वन क्षेत्रमा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न ल्याण्डफिल साइट निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने
	वन संरक्षण क्षेत्र, मध्यवर्ती क्षेत्र वा वातावरण संरक्षण क्षेत्रमा नीजि बाहेकका जग्गामा स्थानीय सरकारले उपभोक्ता समूह मार्फत आयोजना निर्माण वा सञ्चालन गर्ने	तराईमा ५० देखि ५०० हेक्टरसम्म र पहाडमा ५० देखि २५० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा एकल प्रजातीका स्वदेशी विरुवा एकै ब्लाकमा वृक्षारोपण गर्ने	तराईमा ५०० हेक्टर भन्दा बढी र पहाडमा २५० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्रफलमा एकल प्रजातीका स्वदेशी विरुवा एकै ब्लाकमा वृक्षारोपण गर्ने
	१ हेक्टरसम्मको वन क्षेत्र अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्ने	सार्वजनिक बुट्यान क्षेत्रमा जिडिबुटी वा सुगन्धित वनस्पतिको व्यवसायिक उत्पादनको लागि जिडिबुटी केन्द्र स्थापना गर्ने	विद्युत प्रसारण लाइन बाहेक अन्य प्रयोजनका लागि ५ हेक्टर भन्दा बढी वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने
पर्यटन	२५ देखि ५० वेडसम्मको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने	५१ देखि १०० वेडसम्मको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने	१०० वेडभन्दा बढी क्षमताको होटल वा रिसोर्ट स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने
		माछा वा अन्य जलचर भएको कुनै नदी वा तालमा इन्जिन जडित उपकरण र तालमा स्थापना हुने हाउस बोट (तैरने घर) सञ्चालन गर्ने	

सडक तथा यातायात	१०० मिटर लम्बाईसम्मको पुल निर्माण गर्ने	१०० मिटरभन्दा बढी लम्बाईका पुल (झोलुङ्गे पुल समेत) निर्माण गर्ने	२५ कि.मि. भन्दा बढी लम्बाई हुने कुनै पनि नयाँ सडक निर्माण गर्ने
	स्थानीय सडक स्तरोन्नति गर्ने	२५ किलोमिटरसम्म लम्बाईको नयाँ सडक निर्माण गर्ने	५ कि.मि. भन्दा लामो केबलकार मार्ग निर्माण गर्ने
		१ देखि ५ कि.मि. सम्मको केबलकार मार्ग निर्माण गर्ने	५ कि.मि. भन्दा बढी रञ्जुमार्ग निर्माण गर्ने
		५ देखि ५० कि.मि. सम्मको रञ्जुमार्ग निर्माण गर्ने	सडक प्रयोजनका लागि १ देखि ३ किलोमिटर भन्दा बढी लम्बाईको सुरङ्ग बनाउने
		चारपाइँ सवारी सञ्चालन हुने आकाशे पुल (फ्लाई ओभर) निर्माण गर्ने	सार्वजनिक यातायातको लागि मोनो रेलमार्ग सञ्चालन गर्ने
		१०० हेक्टरभन्दा बढीको लिफ्ट सिंचाई आयोजना निर्माण गर्ने	बहुउद्देश्यीय जलाशयको निर्माण गर्ने
		तराई वा भित्री मधेशमा २०० देखि २,००० हेक्टरसम्मको क्षेत्र सिंचाई गर्ने	तराई वा भित्री मधेशमा २,००० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्र सिंचाई गर्ने
		पहाडी उपत्यका र टारमा २५ देखि ५०० हेक्टरसम्मको क्षेत्र सिंचाई गर्ने	पहाडी उपत्यका र टारमा ५०० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्र सिंचाई गर्ने

पहाडी भिरालो पाखा वा पर्वतीय क्षेत्रमा २५ देखि २०० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा सिंचाई गर्ने	पहाडी भिरालो पाखो वा पर्वतीय क्षेत्रमा २०० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्र सिंचाई गर्ने
सिंचाईको पुनरुत्थान प्रणाली अन्तर्गत विद्यमान प्रणाली भित्रका सिंचाई आयोजनामा नयाँ हेड वर्क्स निर्माण वा मूल नहर परिवर्तन हुने कुनै पनि पुनरुत्थान आयोजना संचालन गर्ने	
२५ देखि १०० जनासम्म स्थायी बसोबास भएका जनसंख्या विस्थापित गर्ने कुनै पनि जलस्रोत विकास कार्य गर्ने	१०० जना भन्दा बढी स्थायी बसोबास भएका जनसंख्या विस्थापित गर्ने कुनै पनि जलस्रोत विकास कार्य गर्ने
१० किलोमिटर भन्दा बढी लम्बाईको नदी नियन्त्रणको कार्य गर्ने	
६६ के.भि.सम्मको विद्युत प्रसारण लाइन आयोजनाको लागि वन क्षेत्रको प्रयोग गर्ने	१३२ के.भि. वा सोभन्दा बढी क्षमताको विद्युत प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने
	विद्युत प्रसारण लाइन निर्माण बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि ५ हेक्टरभन्दा बढी वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने
	विद्यमान २२० के.भि. वा सोभन्दा बढी क्षमताको विद्युत प्रसारण लाइनबाट ट्याप गरी नयाँ आउटडोर सर्क्युलेशन निर्माण गर्ने
	१ देखि ५० मेगावाट क्षमता सम्मको जलविद्युत उत्पादन आयोजना निर्माण गर्ने
	१५०० घनमिटर भन्दा बढी क्षमताको वायोर्ग्यास प्लाण्ट निर्माण गर्ने
	१ देखि १० मेगावाट क्षमतासम्मको सौर्य उर्जाबाट विद्युत उत्पादन आयोजना संचालन गर्ने
	१ देखि १० मेगावाट क्षमतासम्मको वायु उर्जाबाट विद्युत उत्पादन आयोजना संचालन गर्ने
	१० मेगावाट भन्दा बढी क्षमताको सौर्य उर्जाबाट विद्युत उत्पादन आयोजना संचालन गर्ने

७ देखि १० तल्ला वा १५.५ देखि २५ मिटरसम्म उचाईका भवन निर्माण गर्ने	७ देखि १० तल्ला वा १५.५ देखि २५ मिटरसम्म उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने
आवास, भवन, शहरी तथा विकास	आवास, भवन, शहरी तथा विकास
	विद्युत प्रसारण लाइन निर्माण बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि ५ हेक्टरभन्दा बढी वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने
	विद्यमान २२० के.भि. वा सोभन्दा बढी क्षमताको विद्युत प्रसारण लाइनबाट ट्याप गरी नयाँ आउटडोर सर्क्युलेशन निर्माण गर्ने
	१ देखि ५० मेगावाट क्षमता सम्मको जलविद्युत उत्पादन आयोजना निर्माण गर्ने
	१५०० घनमिटर भन्दा बढी क्षमताको वायोर्ग्यास प्लाण्ट निर्माण गर्ने
	१ देखि १० मेगावाट क्षमतासम्मको सौर्य उर्जाबाट विद्युत उत्पादन आयोजना संचालन गर्ने
	१ देखि १० मेगावाट क्षमतासम्मको वायु उर्जाबाट विद्युत उत्पादन आयोजना संचालन गर्ने

	५ देखी १० हेक्टरसम्मको जग्गा विकास आयोजना सञ्चालन गर्ने	१० देखी १०० हेक्टरसम्मको जग्गा विकास आयोजना सञ्चालन गर्ने	१०० हेक्टरभन्दा बढीको जग्गा विकास आयोजना सञ्चालन गर्ने
	१ देखी ५ हेक्टरसम्मको Hard Surface Payment को Bus Park वा Parking lot निर्माण गर्ने	५ हेक्टर भन्दा बढीको Hard Surface Payment को Bus Park वा Parking lot निर्माण गर्ने	
	५००० देखि १०,००० लिटरसम्म दैनिक पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्ने	१०,००० देखि २०,००० लिटरसम्म दैनिक पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्ने	२०,००० लिटर भन्दा बढी दैनिक पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने
		१ देखि ५ हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा आवास विकास गर्ने	५ हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रमा आवास विकास गर्ने
		२०,००० घनमिटरभन्दा बढी माटो पुर्ने तथा माटो काटी Site Develop गर्ने	कृषि योग्य भूमिमा शहरीकरण गर्ने
उद्योग र व्यवसाय	वन बाहेक अन्य क्षेत्रमा १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्ने	दैनिक १ मे.ट. भन्दा बढी चिया, कफी, जडिबुटी आदि प्रशोधन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने	मोटरसाईकल, अटोरिक्सा आदि तथा दैनिक १०० थान भन्दा बढी साइकल/रिक्सा (इन्धन वा विद्युत प्रयोग नगरी) एसेम्बलिङ गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने
	दैनिक २५ मेट्रिक टनसम्म बालुवा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्ने	दैनिक २५ मेट्रिक टनसम्म बढी बालुवा प्रशोधन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने	२६ देखी १०० शैयासम्मको अस्पताल, नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यावसाय सञ्चालन गर्ने
	नदी नाला सतहबाट दैनिक १०० घनमिटर सम्म बालुवा, ग्राभेल, गिर्खा माटो निकाल्ने	दैनिक १००० मे.ट. टनसम्म क्षमताको क्रसर उद्योग स्थापना गर्ने	१०० शैया भन्दा बढीको अस्पताल नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने
	मेशिन उपकरणमा १ देखि ५ करोड रुपैया सम्म लगानी भएको वर्कसप (मर्मतसंभार समेत) स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने	दैनिक १० मेट्रिक टन भन्दा बढी खाद्य पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने	नदीनालाको सतहबाट दैनिक १०० देखी ३०० घ.मि.सम्म बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाल्ने
		पाइपलाइन बाहेक व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रति सेकेण्ड १० लिटर भन्दा बढीको	

<p>साधारण निर्माणमुखी दुङ्गा डेटोरिस्टिभ दुङ्गा ग्राभेल, औद्योगिक माटो र साधारण माटो उत्खननको लागि दैनिक ५० घनमिटर सम्म उत्खनन कार्य गर्ने</p>	<p>साधारण निर्माणमुखी दुङ्गा डेटोरिस्टिभ दुङ्गा ग्राभेल, औद्योगिक माटो र साधारण माटो दैतिक ५० घनमिटरसम्म उत्खननको कार्य गर्ने</p>	<p>साधारण निर्माणमुखी दुङ्गा डेटोरिस्टिभ दुङ्गा ग्राभेल, औद्योगिक माटो र साधारण माटोको लागि दैनिक ५०० घ.मि. भन्दा बढीको उत्खननको कार्य गर्ने</p>	<p>साधारण निर्माणमुखी दुङ्गा डेटोरिस्टिभ दुङ्गा ग्राभेल, औद्योगिक माटो र साधारण माटोको लागि दैनिक ५०० घ.मि. भन्दा बढीको उत्खननको कार्य गर्ने</p>
<p>कृषि तथा पशु</p>	<p>महानगर/उपमहानगर क्षेत्रभित्र तराईमा १ हेक्टरभन्दा बढी र अन्य ठाउँमा ०.५ हेक्टर भन्दा बढी क्षेत्रमा कृषि थोक बजार स्थापना गर्ने</p>	<p>पहाडमा १ हेक्टरभन्दा बढी र तराईमा ५ हेक्टरभन्दा बढी राष्ट्रिय वन क्षेत्र कृषिको लागि प्रयोग गर्न</p>	<p>साधारण निर्माणमुखी दुङ्गा डेटोरिस्टिभ दुङ्गा ग्राभेल, औद्योगिक माटो र साधारण माटोको लागि दैनिक ५०० घ.मि. भन्दा बढीको उत्खननको कार्य गर्ने</p>
<p>अनुमती प्राप्त बधशाला निर्माण गर्ने</p>	<p>३०,००० भन्दा बढी पंक्षीजाती पालनको लागि निर्माण कार्य गर्ने</p>	<p>१,००० भन्दा बढी टुला चौपाया पालनको लागि निर्माण कार्य गर्ने</p>	<p>५,००० भन्दा बढी साना चौपाया (भेडा बाखा) पालनको लागि निर्माण कार्य गर्ने</p>
<p>प्यारेण्ट र ग्राण्ड प्यारेण्ट कुखुरापालन तथा ह्याबरी सञ्चालन गर्न निर्माण गर्ने</p>	<p>म्याद नाधेका विषादी (सूचित विषादीको हकमा मात्र) को भण्डारण तथा विसर्जन गर्ने</p>	<p>जीवनाशक विषादी (सूचित विषादीको हकमा मात्र) प्लाण्ट स्थापना गर्ने</p>	<p>१ देखि ३ कि.मि.सम्मको सुरङ निर्माण गरी खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्ने</p>
<p>दैनिक १०,००० भन्दा बढी क्षमताको दुग्ध प्रशोधन (दुधको परिकार समेत) उद्योग स्थापना गर्ने</p>	<p>१००० मेट्रिन टन भन्दा बढी भण्डारण क्षमता भएको कोल्ड स्टोरज स्थापना गर्ने</p>	<p>दैनिक २ देखि १० मेट्रिक टनसम्म प्राइमरिङ माल उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने</p>	<p>दैनिक १० मेट्रिक टन भन्दा बढी प्राइमरिङ माल उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने</p>
<p>सेफ इन्ड १०० लिटर प्रति सेकेण्ड (LPS) भन्दा बढी सतही पानीको स्रोत र सो पानीको ७५ प्रतिशत सम्म सुख्खा समयमा आपूर्ति गर्ने</p>	<p>प्रति सेकेण्ड १०० लिटर भन्दा बढीको दरले पानी प्रशोधन गर्ने</p>	<p>प्रति सेकेण्ड ५०० लिटर भन्दा बढी पानीको स्रोत उपयोग गर्ने खानेपानी स्रोत सम्बन्धी बहुउद्देश्यीय आयोजना सञ्चालन गर्ने</p>	<p>३ कि.मि. भन्दा बढीको सुरङ निर्माण गरी खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्ने</p>
<p>खानेपानी आयोजना सञ्चालनको लागि १०० जनासम्म जनसंख्या विस्थापन गर्ने</p>	<p>खानेपानी आयोजना सञ्चालनको लागि २५ देखि १०० जनासम्म जनसंख्या विस्थापन गर्ने</p>	<p>खानेपानी आयोजना सञ्चालनको लागि २५ देखि १०० जनासम्म जनसंख्या विस्थापन गर्ने</p>	<p>खानेपानी आयोजना सञ्चालनको लागि २५ देखि १०० जनासम्म जनसंख्या विस्थापन गर्ने</p>

		ट्रिटमेण्ट सहितको ढल निकास सिस्टम समावेश भएका खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्ने	जैविक तथा रासायनिक प्रदूष हुने स्रोत वा तिन प्रभावित हुन सक्ने भूमिगत जलस्रोत उपयोग गर्ने
		५० हजार देखि २ लाखसम्मको जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने	२ लाखभन्दा बढी जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने
		५० हजार देखि २ लाखसम्मको जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने नयाँ स्रोत जोड्ने	२ लाखभन्दा बढी जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने नयाँ स्रोत जोड्ने
		वार्षिक १,००० देखि ५,००० टनसम्म फोहोर जम्पिनमा भर्ने	वार्षिक ५,००० भन्दा बढी फोहोर जम्पिनमा भर्ने
फोहरसैला व्यवस्थापन	१० हेक्टर बढी क्षेत्रमा फैलिएको ट्रान्सफर स्टेशन र रिसोर्स रिक्तोभरी परिया सम्बन्धी कार्य गर्ने	५ देखि १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा फैलिएको ट्रान्सफर स्टेशन र रिसोर्स रिक्तोभरी परिया सम्बन्धी कार्य गर्ने	१० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रमा फैलिएको ट्रान्सफर स्टेशन रिसोर्स रिक्तोभरी परिया सम्बन्धी कार्य गर्ने
		५ देखि १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा फैलिएको रसायन यान्त्रिक वा जैविक तरिकाबाट फोहरसैला छनौट गर्ने केलाउने, तह लगाउने र पुनः प्रयोग गर्ने	१० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रमा फैलिएको रसायन, यान्त्रिक जैविक तरिकाबाट फोहरसैला छनौट गर्ने, केलाउने, तह लगाउने र पुनः प्रयोग गर्ने
		५०,००० सम्म जनसंख्यालाई टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले संचालन हुने ढल निकास सरसफाई वा फोहोर व्यवस्थापन कार्य गर्ने	५०,००० भन्दा बढी जनसंख्यालाई टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले संचालन हुने ढल निकास सरसफाई वा फोहोर व्यवस्थापन कार्य गर्ने

	५ देखि १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा फैलिएको प्लाण्ट सम्बन्धी काम गर्ने	१० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रमा फैलिएको कम्पोष्ट प्लाण्ट सम्बन्धी काम गर्ने
		कम्तीमा १०,००० जनसंख्या भएको शहरी क्षेत्रबाट निस्वने फोहरसैला गाड्ने काम गर्ने
	५ एम.एल.डि. (MLD) क्षमतासम्मको ढल व्यस्थापन आयोजना संचालन गर्ने	५ एम.एल.डि. (MLD) भन्दा बढी क्षमताको ढल व्यस्थापन आयोजना संचालन गर्ने
		देहायको प्रकृति र जुनसुकै स्तरका खतरापूर्ण फोहरसैला सम्बन्धी निर्माण काम गर्ने:
		(क) फोहरसैला संचालन निर्माण
		(ख) फोहरसैला रिक्तोभरी प्लाण्ट निर्माण
		(ग) फोहरसैला भर्ने थुपार्ने वा गाड्ने ठाउँको निर्माण
		(घ) फोहरसैला भण्डारण गर्ने ठाउँको निर्माण
		(ङ) फोहरसैला ट्रिटमेण्ट सुविधाको निर्माण

अनुसूची - २

(सँग सम्बन्धित ६ को उपदफा ३ दफा)

वातावरणीय प्रभाव पहिचान तथा अध्ययन सूची

प्रस्ताव छनौट तथा सूची तयार गर्ने
(दफा ३ को उपदफा (१) देखी (३) र अनुसूची १ बमोजिम)

जोखिमपूर्ण फोहर पदार्थ सम्बन्धी देहायका काम गर्ने (क) कम्तीमा २५ शैत्या भएको प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल र नर्सिङ होमबाट निस्कने जैविक जोखिमपूर्ण पदार्थको अन्तिम निष्कासन व्यवस्थापन गर्ने (ख) कुनै पनि हानिकारक पदार्थले भ्रम वा पुनः प्रयोग गर्नको लागि १ हेक्टर वा सो भन्दा बढी क्षेत्रफलको जमीन प्रयोग गर्ने र उर्जा सम्बन्धी कुनै काम गर्ने

शक्ति वातावरणीय अध्ययन गर्ने (अनुसूची १ को पहिलो महल अन्तर्गत गर्ने प्रस्ताव)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्ने (अनुसूची १ को दोश्रो महल अन्तर्गत गर्ने प्रस्ताव)	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने (अनुसूची १ को तेस्रो महल अन्तर्गत गर्ने प्रस्ताव)
कार्यसूची तयार गर्ने (दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम अन्तर्गत गर्ने)	कार्यसूची तयार गर्ने (दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम अन्तर्गत गर्ने)	कार्यसूची तयार गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
कार्यसूची पेश तथा स्वीकृत गर्ने (दफा ४ को उपदफा (२) बमोजिम पेश गर्ने र (३) बमोजिम पेश भएको १५ दिन भित्र स्वीकृत गर्ने)	कार्यसूची पेश तथा स्वीकृत गर्ने (दफा ४ को उपदफा (२) बमोजिम पेश गर्ने र (३) बमोजिम पेश भएको १५ दिन भित्र स्वीकृत गर्ने)	कार्यसूची पेश तथा स्वीकृत गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (दफा ५ को उपदफा (३) र (४) बमोजिम)	सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (दफा ५ को उपदफा (३) र (४) बमोजिम)	सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्ने (दफा ५ बमोजिम)	सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्ने (दफा ५ बमोजिम)	सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
शक्ति वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने (दफा ६ को उपदफा (१) र (२) बमोजिम अन्तर्गती ६ को ढाँचामा)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने (दफा ६ को उपदफा (१) र (२) बमोजिम अन्तर्गती ६ को ढाँचामा)	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
सात दिनको सार्वजनिक सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (दफा ६ को उपदफा (३), (४) र (५) बमोजिम अनुसूची ८ को ढाँचामा)	सात दिनको सार्वजनिक सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (दफा ६ को उपदफा (३), (४) र (५) बमोजिम अनुसूची ८ को ढाँचामा)	सार्वजनिक सूचना टाँस तथा प्रकाशन गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
शक्ति वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेश गर्ने (दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिम)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन पेश गर्ने (दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिम)	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन पेश गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
शक्ति वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने (दफा ७ को उपदफा (४) र (५) बमोजिम प्राप्त भएको १५ दिन भित्र)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने (दफा ७ को उपदफा (४) र (५) बमोजिम प्राप्त भएको १५ दिन भित्र)	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन पेश गर्ने (संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने)
प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुमति गर्ने (दफा ९ देखि १५ बमोजिम)	प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुमति गर्ने (कार्यान्वयनको दफा ९ देखि (१५) बमोजिम)	प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुमति गर्ने (संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम हुने)

ख. गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्रका प्रस्तावको विषयगत क्षेत्र तथा प्रकृति
 • वन, वृक्षारोपण तथा हरियाली क्षेत्र : नयाँ बनस्पति उद्यान, वन वीउ वगैचा प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) निर्माण, बाल उद्यान निर्माण ।
 • सडक क्षेत्र : स्थानीय नयाँ सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति, १०० मिटर सम्म पुल निर्माण ।

• पर्यटन क्षेत्र : स्थानीय तहबाट अनुमति दिने होटल वा रिसोर्ट स्थापना तथा सञ्चालन ।
 • उर्जा, जलस्रोत र सिंचाई क्षेत्र : लिफ्ट सिंचाई, पहाड भिरालो पाखोमा सिंचाई बहुउद्देशीय जलाशय निर्माण, विद्युत प्रसारण लाईन निर्माण तथा विस्तार, विद्युत उत्पादन ।

• आवास, भवन, वस्ती तथा शहरी विकास क्षेत्र : आवासीय, व्यवसायिक र दुई प्रकृतिको भवन निर्माण, जग्गा विकास आयोजना, आवास विकास कार्यक्रम उद्योग तथा व्यवसाय क्षेत्र : औद्योगिक ग्राम, चिया, कफी, जडिबुटी आदि प्रशोधन उद्योग, बालुवा प्रशोधन वा क्रसर उद्योग इट्टा टायल उद्योग ।
 • स्वास्थ्य क्षेत्र : अस्पताल, नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यावासाय स्थापना र सञ्चालन
 • शिक्षा क्षेत्र : शिक्षण अस्पताल स्थापना र संचालन
 • खानी क्षेत्र : दुहान, बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाल्ने कार्य
 • कृषि क्षेत्र : व्यवसायिक पशुपक्षीपालन, कृषि शोक बजार स्थापना र वधशाला निर्माण

• खानेपानी तथा ढल निकास क्षेत्र : ट्रिटमेण्ट सहितको ढल निकास तथा खानेपानी आयोजना सञ्चालन, खानेपानी आपूर्ति
 • फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्र : फोहोरमैला जमीनमुनी व्यवस्थापन, रसायन, यान्त्रिक वा जैविक तरिकाबाट फोहोरमैला छनौट गर्ने, कलाउने, तह लगाउने पुनः प्रयोग

ग. वातावरणीय अध्ययनको प्रकार
 संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन
 • प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन
 • वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन

वातावरणीय अध्ययनका लागि तथा विवरण सङ्कलन सूची तथा अध्ययन विधि र औजार

वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी तथ्याङ्क	सङ्कलन सूची	अध्ययन विधि तथा औजार
जैविक: वनस्पति, जीवजन्तु, प्राकृतिक वासस्थान, वन जङ्गल तथा जैविक र पारिस्थितिकीय विविधता		<ul style="list-style-type: none"> धरातलीय हिडाई तथा प्रत्यक्ष अवलोकन अप्रक्ष्यक्ष संकेत सर्वेक्षण वा क्यामेरा ट्र्यापिङ नमूना सर्वेक्षण मुख्य जानिफकार अन्तर्वाती तथा लक्षित समूह छलफल
भौतिक तथा रासायनिक वातावरण: जमीन, वायुमण्डल, पानी, ध्वनि, मानव निर्मित वस्तु, हावा, भौगोलिक र भौगर्भिक स्थिति, जलवायु परिवर्तन तथा विपद जोखिमको अवस्था		<ul style="list-style-type: none"> धरातलीय हिडाई तथा प्रत्यक्ष अवलोकन हावा, पानी तथा माटोको नमूना सर्वेक्षण ध्वनिको तहगत मापन तथा प्रदूषणको अवस्था पहिचान आदि
सामाजिक आर्थिक: जनसंख्या, विस्थापन, जनस्वास्थ्य, उद्यम व्यवसाय तथा जीविकोपार्जन, उत्पादनशिल श्रोत साधन, सामाजिक मूल्यमान्यता		<ul style="list-style-type: none"> प्रत्यक्ष अवलोकन जनगणना तथा घरपरिवार सर्वेक्षण लक्षित समूह तथा सरोकारवाला छलफल मुख्य जानिफकार अन्तर्वाती सार्वजनिक बहस मेडिया सर्वेक्षण तथा रेकर्ड
सांस्कृतिक: सांस्कृतिक सम्पदा, धार्मिक तथा सांस्कृतिक मूल्य मान्यताहरू तथा चालचलन		<ul style="list-style-type: none"> सहभागितामूलक अवलोकन लक्षित समूह तथा सरोकारवाला छलफल मुख्य जानिफकार अन्तर्वाती सार्वजनिक बहस
अन्य: सेवा सुविधा उपलब्धता र उपयोगसहभागितामूलक अवलोकन		<ul style="list-style-type: none"> लक्षित समूह तथा सरोकारवाला छलफल मुख्य जानिफकार अन्तर्वाती सार्वजनिक बहस

अनुसूची -३

(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा

(आवरण पृष्ठको ढाँचा)

..... (प्रस्तावको नाम).....

संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको कार्यसूची

.....

प्रतिवेदन पेश गरिने निकायको नाम र ठेगाना :

.....

प्रस्तावक : (प्रस्तावकको नाम र ठेगाना)

..... (महिना) , (वर्ष)

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :

२. प्रस्तावको :

• सामान्य परिचय

• आयोजना तथा कार्यक्रमको विवरण

• आयोजना तथा कार्यक्रमको आवश्यकता तथा सान्दर्भिकता

३. प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने नीति ऐन, नियम, निर्देशिका तथा अन्तराष्ट्रिय

सन्धि सम्झौता :

४. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास सकारात्मक तथा नकारात्मक

प्रभाव :

• जैविक तथा पारिस्थितिकीय :

• भौतिक :

• सामाजिक - आर्थिक :

• सांस्कृतिक :

• रासायनिक :

५. प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको रोकथामका विषय :

६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय :

७. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद जोखिम पर्ने असर :

८. अन्य आवश्यक विषय :

वातावरणीय प्रभावका क्षेत्र	सकारात्मक प्रभाव	नकारात्मक प्रभाव
क. निर्माण अघिको चरण		
जैविक		
भौतिक तथा रासायनिक		
सामाजिक तथा आर्थिक		
सांस्कृतिक		
अन्य		
ख. निर्माणको चरण		
जैविक		
भौतिक तथा रासायनिक		
सामाजिक तथा आर्थिक		
सांस्कृतिक		
अन्य		
ग. सञ्चालनको चरण		
जैविक		
भौतिक तथा रासायनिक		
सामाजिक तथा आर्थिक		
सांस्कृतिक		
अन्य		

ड. वातावरणीय अध्ययनका प्रमुख सवालहरूको प्राथमिकता निर्धारण

- जैविक तथा पारिस्थितिकीय
- भौतिक तथा रासायनिक
- सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक
- जलवायु परिवर्तन तथा विपद जोखिम
- अन्य

च. वातावरणमा पर्ने सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव पहिचान, आँकलन तथा प्राथमिकता निर्धारण

अनुसूची - ४

(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा

(आवरण पृष्ठको ढाँचा)

..... (प्रस्तावको नाम)

प्रारम्भिक वातावरणीयको कार्यसूची

.....

प्रतिवेदन पेश गरिने निकायको नाम र ठेगाना :

प्रस्तावक :

..... (प्रस्तावकको नाम र ठेगाना)

..... (महिना) , (वर्ष)

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :

२. प्रस्तावको :

सामान्य परिचय

• आयोजना तथा कार्यक्रम विवरण

• आयोजना तथा कार्यक्रमको आवश्यकता र सान्दर्भिकता

३. प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि :

४. प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने नीति ऐन, नियम, निर्देशिका तथा अन्तराष्ट्रिय

सन्धि सम्झौता:

५. प्रतिवेदन तयार गर्दा लान्ने:

• समय :

• अनुमानित बजेट :

• आवश्यक तथ्याङ्क तथा सूचना :

६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव :

• जैविक तथा पारिस्थितिकीय :

• भौतिक :

माजिक आर्थिक :

स्कृतिक :

आयनिक :

प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्प :

आयुन :

आयोजना स्थल :

निधि र सञ्चालन विधि, समय तालिका, प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ :

अन्य कुरा :

प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको रोकथामका विषय :

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा जलवायु परिवर्तन र विपद जोखिममा पर्ने असरसम्बन्धी विषय :

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय :

अन्य आवश्यक विषय

(दफा ५ को उपदफा (७) सँग सम्बन्धित)

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रक्रिया तथा ढाँचा

वातावरणीय अध्ययन तथा विश्लेषण, नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्थाको सर्वमान्यता अन्तर्गत हुने गरी वातावरणीय अध्ययन प्रक्रियामा गरिने सार्वजनिक सुनुवाईको कार्यविधि अनुसारको हुनेछः

१. वातावरणीय अध्ययनको लागि सार्वजनिक सुनुवाई

- प्रस्तावित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य वा आयोजना तथा कार्यक्रमको बारेको निष्कर्ष प्रक्रियामा सकारात्मक प्रभाव पार्न सरोकारवाला र प्रस्तावकबीच खुल्ला अन्तर्कृया विचार र राय/सुझाव प्रस्तुत गर्ने मञ्च
- सामान्यतः प्रस्तावको असर क्षेत्रभित्र प्रस्तावक निकायबाट सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गरी प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रम सम्बन्धमा वातावरणीय अध्ययनको निष्कर्ष बारे प्रभावित समुदायलाई प्रस्तावकबाट जानकारी गराउने मञ्चको आयोजना गर्ने
- प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्रको धरातलीय वास्तविक अवस्था र वातावरणीय अध्ययनबाट प्राप्त निष्कर्षको शुद्धता पुष्ट्याई तथा रजु गर्ने
- वातावरणीय अध्ययन प्रक्रियामा सम्बन्धित प्रभावित पक्ष तथा सरोकारवालाहरूसँग प्रयत्नमा परामर्श गरिएको तथा निर्णय प्रक्रियामा समावेश गराइएको कुराको सुनिश्चितता गार्ने

- प्रभावित, रुची राख्ने तथा सरोकारवाला पक्षले आफूलाई महत्वपूर्ण लागेका र सम्बन्धित विषयमा विचार प्रस्तुत गर्ने अबसर प्रदान गर्ने

- प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रम र वातावरणीय सरोकारको विषयमा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त प्रतिवद्धता र प्रभावकारी जनसहभागिता प्रवर्द्धन गर्ने

३. सार्वजनिक सुनुवाईको बारेमा सार्वजनिक सूचना तथा जानकारी

- सार्वजनिक सुनुवाईको मिति, समय र स्थान
- सार्वजनिक सुनुवाई हुने प्रस्ताव वा आयोजना तथा कार्यक्रम बारे जानकारी
- सहजकर्ता, गाउँपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी र नागरिक समाजका प्रतिनिधिको चिन्तना
- सुनुवाईमा सहभागी हुने सहभागिको जानकारी

पालिका कार्यलय, सम्बन्धित वडा कार्यालय लगायत सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँस गरी प्रिण्ट तथा अनलाईन मिडियामा सूचना प्रकाशन गरी, टेलिभिजन, सामाजिक सञ्जालबाट सूचना सम्प्रेषण गरी प्रसारण गर्दा स्थानीय भाषामा समेत गर्नु पर्ने

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रक्रिया तथा कार्यविधि

परिचय कार्यक्रम
 आयनकर्ता तथा सहजकर्ता,
 पालिकाका पदाधिकारी र सम्बन्धित कर्मचारी,
 समुदाय तथा लक्षित समूहका प्रतिनिधि,
 नागरिक समाज वा नैससका प्रतिनिधि,
 प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रमका लाभान्वित तथा संभाव्य प्रभावित समुदाय वा

सहभागी,
 स्थानीय जानिफकार र विषयविज्ञ,
 स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधि ।

सार्वजनिक सुनुवाईको ध्येय तथा उद्देश्यबारे जानकारी तथा प्रस्तुती
 आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रस्ताव वा कार्यक्रमको व्यवसायिक कार्ययोजना
 प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रमको सम्बन्धमा स्थलगत अवलोकन, अध्ययन र
 प्रस्तावबाट प्राप्त सूचना तथा विवरण

प्रस्ताव (आयोजना तथा कार्यक्रम) बाट स्थानीय जनता, स्थानीय तह, जिल्लालाई पुग्ने प्रमुख
 प्रभावहरू

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट स्थानीय जनता, स्थानीय तह, जिल्लालाई पुग्ने नकारात्मक
 प्रभावहरू

प्रस्तावको सम्बन्धमा प्रभावित समुदाय तथा अन्य सरोकारवालाको धारणा तथा
 प्रस्तुतीप्रस्तावको कार्यान्वयन सम्बन्धमा प्रभावित समुदायका विचार तथा सवाल

प्रस्तावको कार्यान्वयन सम्बन्धमा सरोकारवालाको विचार तथा सवाल

प्रस्तावकको प्रतिक्रिया

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने मुख्य समस्या तथा सवाल बारे प्रस्तावकको राय तथा विचार
 समस्या तथा सवालको सम्बोधनबारे प्रस्तावकको प्रतिवद्धताबारे जानकारी

४.५ विषयविज्ञ तथा सहजकर्ताबाट निष्कर्ष तथा सुभाव प्रस्तुती

- कार्यक्रममा प्रस्तुत तथा उठाइएका सवालहरुको विषयविज्ञ तथा सहजकर्ताद्वारा स तथा संस्लेषण
- विषयविज्ञ तथा सहजकर्ताद्वारा निष्कर्ष तथा सुभावबारे प्रस्तुती र जानकारी
- सार्वजनिक सुनुवाईको प्रक्रिया, छलफलका विषय, निष्कर्ष र सुभाव समावेश प्रती तयारी
- प्रतिवेदन प्रस्तावक समक्ष पेश

५. सहभागिता

- विषयविज्ञ तथा सहजकर्ता
- प्रभावित समुदाय तथा समूहको प्रतिनिधि, लक्षित वर्ग तथा समुदाय
- सम्बन्धित वडाका वडाअध्यक्ष वा वडा समितिका सदस्यहरु
- गाउँपालिकाका प्रमुख, प्रतिनिधि तथा सम्बन्धित कर्मचारीहरु
- नागरिक समाज, समुदायमा आधारित समाज तथा मिडियाका प्रतिनिधि
- प्रस्तावक संस्थाका प्रतिनिधिहरु

अनुसूची -६

(दफा ६ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

संक्षिप्त वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :

सावको सारांश :

प्रवेदनमा रहनु पर्ने विषय:

सावको उद्देश्य,

सं	क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के गर्ने?	कहाँ गर्ने?	कसरी गर्ने?	कहिले गर्ने?	कसले गर्ने?	अनुमानित बजेट जनशक्ति र समय	अनुमान तथा मूल्याङ्कन विधि
१	क्षेत्र								
२	क्षेत्र								
३	क्षेत्र								
४	क्षेत्र								
५	क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको मूनीकरणका क्रियाकलाप	के गर्ने?	कहाँ गर्ने?	कसरी गर्ने?	कहिले गर्ने?	कसले गर्ने?	अनुमानित बजेट जनशक्ति र समय	अनुमान तथा मूल्याङ्कन विधि
६	क्षेत्र								
७	क्षेत्र								
८	क्षेत्र								
९	क्षेत्र								
१०	क्षेत्र								

साव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विस्तृत विवरण,

साव तयारीमा तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषणको विधि,

साव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव,

साव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव,

सावस्थीय व्यवस्थापन योजना,

साव आवश्यक कुरा,

साव सामग्री ।

साव प्रस्तावमा समावेश हुने वातावरणीय योजनाको खाका देहायवमोजिम हुनेछ:

साव (१) वातावरण व्यवस्थापन योजनाको प्रस्तावमा आयोजना निर्माण अधि, निर्माण तथा सञ्चालनको चरणका लागि अलग अलग रूपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(२) प्रतिवेदन तयार गर्दा आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्क, नक्शा, चित्र, तालिका, चार्ट, ग्राफ अलग गर्नु पर्नेछ ।

(३) संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन नेपाली भाषाको युनिकोडमा फण्ट साइज १२ मा टाइप गरी लेखिएको हुनु पर्नेछ । प्रतिवेदनको प्रत्येक पानाको तलमाथि १-१ इन्च, बायाँ १.२ इन्च र दायाँ १ इन्च खाली राखी पानाका दुवैतर्फ पिन्ट गरी स्पाइरल बाइन्डिङ गरेको हुनु पर्नेछ ।

सम्बन्ध २०७८ सालको मापदण्ड(कार्यविधि) नं. २

नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम शान्तिनगर गाउँकार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको तल लेखिए बमोजिमको भवन निर्माण मापदण्ड सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

शान्तिनगर गाउँपालिकाको भवन निर्माण मापदण्ड, २०७७

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७८/०१/११

प्रस्तावना :
बस्ती क्षेत्रको सुन्दरता तथा शहरी वातावरण सुधार गरी व्यवस्थित विकासको लक्ष्य प्राप्त गर्न उक्त क्षेत्रमा गरिने भवन निर्माण क्रियाकलापहरू तथा भू-उपयोगमा गरीने क्रियाकलापहरूलाई योजनाबद्ध गर्न आधारभूत साधनको रूपमा भवन मापदण्डलाई लिईएको छ । नगर तथा ग्रामीन क्षेत्रको सुन्दरता, वातावरण लगायत गाउँबासीहरूको सुरक्षा, स्वस्थ, सरसफाई तथा गोप्यतालाई समेत ध्यानमा राखी यो मापदण्ड तयार गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४४ को उपदफा(२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो मापदण्ड बनाइएको छ ।

खण्ड १

नाम, प्रारम्भ तथा परिभाषा

१. मापदण्डको नाम र प्रारम्भ :

- (१) यो मापदण्डको नाम "शान्तिनगर गाउँपालिकाको भवन निर्माण मापदण्ड २०७७" रहेको छ ।
- (२) यो मापदण्ड कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागु हुने छ ।

२. परिभाषा

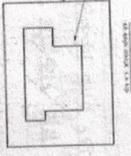
विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस मापदण्डमा :

- "आवत जावतको निमित्त बाटो" भन्नाले कुनै पनि घडेरी वा भवनमा आवत जावत गर्नको निमित्त आवश्यक नीजि वा सार्वजनिक बाटो सम्बन्धित छ ।
- "विकास" भन्नाले जमीनको कुनै पनि सतह वा भागमा गरिने निर्माण (स्वामी वा अस्थायी) वा भईरहेको निर्माण कार्य वा भू-उपयोग परिवर्तन गर्ने कार्य सम्बन्धित छ ।
- "अधिकार प्राप्त व्यक्ति/निकाय" भन्नाले यस मापदण्डको कुनै वा सबै भागको कार्यान्वयनको निमित्त गाउँपालिकाले तोकेको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र विभिन्न कार्यको हकमा कार्यपालिकाले तोकेको अधिकारी सम्बन्धित छ ।
- "भू-उपयोग" भन्नाले वर्गीकृत उद्देश्यको लागि भूमिको प्रयोग र भू-उपयोगको क्षेत्र : भू-उपयोगलाई नियमित गर्ने उद्देश्यले किटान गरिएको भौगोलिक क्षेत्र सम्बन्धित छ ।
- "किता" भन्नाले कुनै पनी ब्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्वमा दर्ता भएको भनी जग्गा धनी प्रमाणपत्रले किटान गरेको भू क्षेत्र सम्बन्धित छ ।

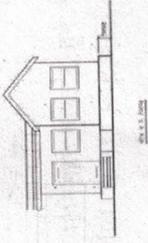
च) भवन " भन्नाले आवासीय, सस्थागत, होटेल, उद्योग, मनोरन्जन एवं अन्य विशेष उद्देश्यको लागी जग, पर्खाल, भित्ता, छाना सहितको मानव निर्मित निर्माण सम्बन्धित छ ।

छ) जमीनमा चर्चित क्षेत्र " भन्नाले (Ground Coverage): निम्न उल्लेख भएका बाहेक भवनको भूइतलाको भागले जमीनमा ओगट्ने क्षेत्रफल (चित्र नं. १) सम्बन्धित छ ।

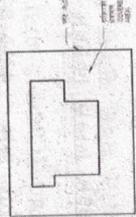
ज) प्लट " भन्नालेवाहिरी सिमानाहरु स्पष्ट भएर खुलेको, भवन बल्ने जग्गाको सम्पूर्ण क्षेत्र सम्बन्धित छ ।



झ) " प्लिनथ " भन्नाले जमीनको सतहदेखी भवनको भूई तल्लाको सतह सम्मको भाग सम्बन्धित छ ।

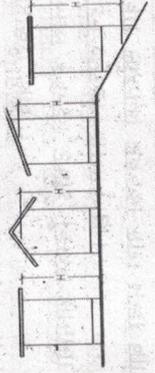


ञ) " ढाँकिएको क्षेत्रफल (Covered Area) " भन्नाले प्लिनथ सतह लगायत यस भन्दा माथी भवनको भागले जमीनमा ओगट्ने भाग । (चित्र नं. ३) सम्बन्धित छ ।



ट) " भवनको उचाई H (Height of Building) " भन्नाले जमीनको औसत सतहदेखी भवनको सबै भन्दा माथिल्लो भाग । भिरालो छाना भएको अवस्थामा जमीनको मानिने छ उचाई

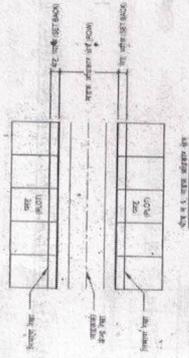
भिरालो छ



(ठ) "भुई देखी सिलिङ्गसम्मको उचाई (h)" भन्नाले कुनै पनी कोठाको तयारी भुई देखी तयारी सिलिङ्ग सम्म नापिएको उचाई । भिरालो सिलिङ्ग भएको अवस्थामा भुईको सतह देखी । (चित्र नं. ५)



(ड) "सडक अधिकार क्षेत्र (Right of Way)" भन्नाले सम्बन्धित निकायले सार्वजनिक सडकको केन्द्र रेखा देखी दुवै तर्फ तोकको बराबर दुरी सम्मकुनपछ । (चित्र नं. ६)



(ढ) "सेट ब्याक" भन्नाले जग्गाको सिमाना बाट सो जग्गा भित्र भवन निर्माण गर्न छोडेनु पर्ने न्यूनतम दुरी सम्मकुनपछ । (चित्र नं. ६)

(ण) "निर्माण रेखा" भन्नाले जग्गाको सिमाना बाट सो जग्गा भित्र भवन वा अन्य निर्माण गर्दा छोडेनु पर्ने न्यूनतम दुरी । कल -डे-स्याक : बन्द भएको सडक सम्मकुनपछ ।

(त) "भुई क्षेत्रको अनुपात (FAR)" भन्नाले भवनको सम्पूर्ण भुईहरूको कुल क्षेत्रफल र प्लटको कुल क्षेत्रको अनुपात सम्मकुनपछ ।

स्पष्टिकरण: भवनका निम्न लिखित भागहरूलाई FAR मा गणना गरिने छैन (१) आवासिय तथा ब्यापारिक बाहेक अन्य पैयोजनको लागी निर्माण गरिने वेसमेन्ट तथा सेमिवेसमेन्ट

(२) सबैभन्दा माथिल्लो तलामा रहेको भ्याङ्गको छोप्ने भाग (कुनै पनी कोठा नभएको अवस्थामा) ।

(३) लिफ्टको मेशिन कोठा ।

(४) कमपाउण्ड वाल, तला नउठाईएको पोर्च, खुल्ला भ्याड, च्याम्प, जमीन मुनिमा पानी ट्याङ्की पौडि खेल्ने खुल्लापोखरी, आदी ।

(थ) "वनावट एवं ढोँचा" भन्नाले भवनको उचाई, निर्माण सामग्री, छाना, भग्नात, बाईली, कनिंस, आदिले फल्काउने रुपरेखा सम्मकुनपछ ।

(द) "बाईली" भन्नाले छेक वार सहितको भवनको गारो भन्दा बाहिर निकालीएको आवट जावत गर्नको निमित्त प्रयोग गरिने भवनको भाग सम्मकुनपछ ।

(ध) "बेसमेन्ट" भन्नाले जमीनको सतहवाट पुरै मुनी वा आधा मिटर माथि सम्म मात्र बनाईएको भवनको सबै भन्दा तल्लो तला सम्मकुनपछ ।

(न) साइजको आधारमा भवन वर्गिकरण :

१. "क वर्गका भवन" भन्नाले भवन ऐन २०५५ को दफा ८ (क) अनुसारको अत्याधुनीक प्रविधि अपनाई निर्माण हुने वा भएका भवनहरूलाई सम्मकुनपछ ।

२. "ख वर्गका भवन" भन्नाले भवन ऐन २०५५ को दफा ८ (ख) अनुसारको प्लिन्य एरियाको क्षेत्रफल १००० वर्ग फिट भन्दा बढि भुई तला सहित ३ तला भन्दा बढि वा Structural Span ४.५ मिटर भन्दा बढि भएका भवनहरूलाई सम्मकुनपछ ।

३. "ग वर्गका भवन" भन्नाले भवन ऐन २०५५ को दफा ८ (ग) अनुसार प्लिन्य एरियाको क्षेत्रफल १००० वर्ग फिट सम्म, भुई तला सहित तीन तलासम्म वा Structural Span ४.५ मिटरसम्म भएका भवनहरूलाई सम्मकुनपछ ।

४. "घ वर्गका भवन" भन्नाले भवन ऐन २०५५ को दफा ८ (घ) अनुसारको क, ख र ग वर्गमा नपरेका इट्टा ढुंगा, माटो, बाँस, खर आदि प्रयोग गरी निर्माण भएको अधिकतम दुई तले भवनहरूलाई सम्मकुनपछ ।

(प) प्रयोजनको आधारमा भवनको वर्गिकरण :

१. भवनको "सभा सम्मेलन भवन" भन्नाले मानिसहरु जमघट हुने गैर आवासिय प्रयोजनका सिनेमा हल, संयुक्त / कृषिशाल बजार मिल्टप्लेक्स, तारे होटेल आदिलाई सम्मकुनपछ ।

२. "सार्वजनिक भवन" भन्नाले संस्थागत भवन, सभा सम्मेलन भवन लगायत सभाहल, सास्कृतीक समारोह तथा भोज भतेर स्थल, आदिलाई सम्मकुनपछ ।

३. "ब्यापारिक भवन" भन्नाले पुर्ण ब्यापारीक भवनको अलवा कुनै तला ब्यापारीक प्रयोजनमा रहेको र कुनै तला आवासिय प्रयोजनमा रहेको आदिलाई सम्मकुनपछ ।

४. "संस्थागत भवन" भन्नाले विद्यालय, उच्च विद्यालय, अस्पताल, सरकारी, निजि तथा पब्लिक लिमिटेडका कार्यालय भवन आदिलाई सम्मकुनपछ ।

५. "हरित भवन/आवास" निम्न लिखित एक वा एक भन्दा बढी विषयहरु (Components) समावेश गरीएका भवनहरु सम्मकुनपछ ।

(क) बाताबरण मैत्री तथा दिगो भवन निर्माण सामग्रीको प्रयोग

(ख) सौर्य उर्जा साथ उर्जा किफायती प्रविधिहरुको प्रयोग

(ग) वर्षतको पानी संकलन प्रणाली, पानी बचत हुने उपकरणको प्रयोग तथा भवन बाट निस्कने फोहोर पानीको उपयुक्त व्यवस्थापन

(घ) चवन वाट निस्कने ठोस फोहर मैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्थापन

(ङ) रूख बिरुवा, बगैचा (जमीनमा वा छानामा), करेशाबारी

(फ) "सेप्टिक ट्याङ्की" भन्नाले भवन निर्माण गर्दा उपयोगकर्ताको संख्याको आधारमा प्राविधिक डिजाइन गरी बनाइएको स्व-स्थान (On-site) दिशा पिसाव ट्याङ्की सम्मकुनपछ ।

(ब) "भुई" भवन वा निर्माणको कुनैपनी तलाको तल्लो सतह सम्मकुनपछ ।

(भ) "भूयाल" भन्नाले भवन वा निर्माणको भित्री भागलाई आवश्यक पर्ने प्राकृतीक प्रकाश तथा वायु संचारको लागि बनाइएको खुला भाग (ढोका बाहेक) । सम्झनुपर्छ ।
 (म) "अर्ध न्यायीक समिति (जुरी)" भन्नाले विशेष भवनहरूको स्वीकृतीको लागि र निर्माणको समयमा उठ्ने विवादहरू निराकरण गर्नको लागि गाउँ पालीकाले जुरी गठन गर्न सक्नेछ । जुरीले गाउँपालीका का ईन्जिनियर वा अधिकृतलाई सुभावाहर दिन तथा सिफारिस गर्न सक्नेछ । जुरीको गठन आवश्यकता अनुसार र समस्याको प्रकृती अनुसार विषयका दाता निकाय / ब्यक्ति, प्राध्यापकलाई समेटेर गर्न सकिने छ । सम्झनुपर्छ ।

(भ) "जग्गा प्लटिङ्ग" भन्नाले गाउँपालीका क्षेत्रभित्र साविकमा रहे भएको बाटो निकास बाहेक नयाँ बाटो खोली, ढल बिजुली जस्ता आधारभूत सेवा सुविधाहरू विकास गरी वा विद्यमान संरचना तथा भू-उपयोगमा परिवर्तन हुने गरी एक वर्ष भित्र व्यवसायीक हिसावले १ भन्दा बढि घडेरीहरू विकास गरी बिक्रि वितरण तथा हक हस्तान्तरण गर्ने कार्यलाई जग्गा विकास कार्यक्रम(प्लटिङ्ग) मानिने छ ।

(य) "सुपरस्ट्रचर" भन्नाले प्लिनथ लेभल भन्दा माथिको भागलाई सम्झनुपर्छ ।

(र) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ सम्झनुपर्छ ।

मापदण्ड खण्ड

३. भवन मापदण्ड पालना गनुपर्ने :

(१) गाउँपालीका क्षेत्रभित्र भवन निर्माण गर्न वा उपयोग परिवर्तन गर्न चाहने कने पनि ब्यक्ति, सरकारी वा अर्ध सरकारी निकाय तथा निजि संघ सस्थाले भवन निर्माण गर्दा यो भवन मापदण्डको अनिवार्य पालना गर्नुपर्नेछ ।

(२) कुनैपनी ब्यक्ति/निकायले भवन निर्माण, भवन वा जग्गाको उपयोग/उपयोगको प्रयोजनमा परिवर्तन तथा जग्गाको विकास गर्न चाहेमा सो सम्बन्धि स्वीकृतीका लागि गाउँपालीका कार्यालयमा तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ । गाउँ कार्यपालि कार्यालयले निवेदन उपर देहायका कावाही गर्नेछ ।
 (क) बिना सतर् स्वीकृत प्रदान गर्ने

(ख) आवश्यक भएमा सतर् सहित स्वीकृत प्रदान गर्ने

(ग) अस्वीकृत गर्ने : अस्वीकृत अथवा सतर् सहित स्वीकृत गर्नु परेको खण्डमा यसको औचित्य पनि निर्णयमा खुलाइएको हुनु पर्नेछ ।

(३) भवन निर्माणको लागि पर्ने आएको दरखास्त साथ पेश भएको नक्शा, जग्गाको साइज मापदण्ड अनुसार छ, छैन, गाउँपालीकाको प्राविधिकबाट जाँच गरी राखि देखिएमा आवश्यक दस्तुर लिई नियमानुसार नक्शा पास गरिदिनुपर्नेछ ।

(४) दरखास्तसाथ पेश गरेको नक्शा रीतपूर्वकको नभएमा सच्याएर ल्याउन फिर्ता दिनुपर्नेछ । पास नै गर्न नमिले देखिए कारण खुलाएर फिर्ता पठाउनुपर्नेछ ।

(५) माथि उपदफा (३) अनुसार नक्शापास भए त्यसको म्याद २ वर्षको हुनेछ । २ वर्ष वर्षमा पनि संरचना निर्माण गरी नसकी कारण खुलेको निवेदन पर्ने आएमा कारण मनासिब देखिए तोकिएको विलम्ब दस्तुर लिई बढिमा एक वर्ष सम्म म्याद थप गर्न

सकिनेछ । उक्त अवधिमा पनि निर्माण सम्पन्न गर्न नसकेमा पुनः सुरु प्रक्रियाबाट नक्शापास गराउनुपर्नेछ ।

भवन निर्माणको आसिक अनुमति : (१) गाउँपालिकाले भवन निर्माणको अनुमति दिदा सम्पूर्ण भवनको अनुमति नदिई पहिलो पटक प्लिनथ लेवलसम्मको मात्र अनुमति प्रदान गर्नेछ । भवन मापदण्ड तथा सहिता अनुसार सो प्लिनथ लेवलसम्मको कार्य भए नभएको सुपरिवेक्षण गरि क, ख, वर्गको भवनहरूको हकमा भवनको स्वामित्वकर्ताले नियुक्त गरेको भवन ऐन २०५५ को दफा ११(३) ले तोकेको योग्यता पुगेको सुपरिवेक्षकबाट समेत प्रमाणित गरि मापदण्ड र सहिता अनुसार भएमा मात्र तल्लाको अनुमति प्रदान गरिनेछ ।

(२) भवन निर्माणको आसिक निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गरिएकोमा तोकिएको अवधि भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न हुन नसकेमा सम्पन्न भएको तल्ला जतिको मात्र निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्न सकिने छ । यसरी निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र लिईसकेपछि थप तला वा भाग निर्माण गर्नु पर्दा पुनः अनुमति लिनु पर्नेछ ।

भुइ देखि सिलिङ्ग सम्मको उचाइ र साइज :

(१) आवाशिय, ब्यापारीक र ब्यवसायीक भवनहरूको उचाई : प्रत्यक कोठाको उचाई (भुइको सतहदेखी सिलिङ्ग सम्म) २.७ मिटर भन्दा कम हुनुहुदैन । भिरालो छाना भएको खन्डमा कोठाको उचाइ सालाखाला २.७ मिटर भन्दा कम हुनुहुदैन । मानिसहरू बस्नको निमित्त प्रयोगमा आउने एउटा मात्र कोठा भए न्युनतम उचाई २.४ र कोठाको क्षेत्रफल ७.५ बर्ग मी. हुनु पर्नेछ । यस्ता कोठाहरू २ वा सो भन्दा धेरै भए एउटा कोठाको न्युनतम क्षेत्रफल ७.५ बर्गमिटर र अर्को कोठाको न्युनतम क्षेत्रफल ७.० बर्गमिटर हुनु पर्नेछ र चौडाई कम्तीमा १.८ मी. भए हुनेछ ।

(२) शैक्षिक भवनहरू : एक तलाको भुई देखी माथिल्लो तलाको भुईको उचाइ कम्तीमा पनी ३.६ मिटर हुनु पर्नेछ ।

(३) औद्योगिक भवनहरू तथा सरकारी भवनहरू : एक तलाको भुइ देखी माथिल्लो सिलगको उचाई ३.० मि. भन्दा बढि हुनुपर्नेछ, तल्ला संख्या र भवनको उचाई :

(१) यस मापदण्ड बमोजिम भु-उपयोग क्षेत्र, ग्राउण्ड कभरेज र FAR को आधारमा भवनको अधिकतम तला संख्या र उचाईको स्वीकृती दिइनेछ ।

(२) स्वीकृत दिन सकिने अधिकतम उचाई भन्दा माथी २.५ मिटर सम्म भ्याड ढाक्ने भाग निर्माण गर्ने स्वीकृती दिन सकिने छ । तर यस्तो निर्माण हुने तलामा अन्य कुनैपनि कोठा हुनु हुदैन । सबै भन्दा माथिल्लो तलामा अधिकतम उचाई १ मी. सम्म प्याराफिट बाल निर्माण गर्न सकिनेछ ।

(३) एयरपोर्ट क्षेत्रको हकमा नागरीक उड्यन प्राधिकरणले समय समयमा निकाल्ने निर्माण निषेधित क्षेत्रलाई आधार मानीनेछ ।

(४) पुरानो भवन भत्काएर सोहि प्लटमा नयाँ भवन निर्माण गर्दा बिद्यमान मापदण्ड अनुसारको तला संख्या र उचाई स्वीकृती दिइनेछ ।

(५) भवनको अधिकतम उचाई १७ मीटर कायममा हुनेछ । तर संस्थागत भवनको अधिकतम उचाई १५ मीटर कायम हुनेछ । सो भन्दा बढि उचाई कायम गरी नभ्या पास गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित व्यवस्था बमोजिम हुनेछ ।

७. भूयालको व्यवस्था

घडेरीको सिमानावाट तोकिएको सेट ब्याक नछोडिएको साँघ तर्फ कुनैपनि किस्मीको भूयाल (प्रकाश वा भेन्टिलेसनको लागि) राख्न पाइने छैन । भूयाल राख्दा पालना गर्नु पर्ने मापदण्ड निम्न बमोजिम हुनेछ ।

(क) खोल मिल्ले भूयालको हकमा ५ फिट छोड्ने

(ख) खोल नमिल्ले भूयालको हकमा ३ फिट सम्म छोड्ने

८. घामपानी वाट बचावको लागि छज्जा

घामपानीवाट बचावको लागि सेट ब्याक भित्र नपर्ने गरी बढिमा १ मीटर सम्मको छज्जा राख्न पाइने छ ।

९. बेसमेन्ट निर्माण

(१) आवासिय उपभोगको लागि वाहेक देहायको उपभागको लागी मात्र बेसमेन्ट बनाउन पाइने छ :

(क) सामान्य प्रज्वलनशिल खालका घरेलु वा अन्य बस्तुहरु स्टोर गर्न

(ख) भवनको सेवा र सुबिधाको लागी प्रयोग हुने एयर कन्डिसन, जेनेरेटर वा अन्य मेसिन वा यन्त्रहरुको निर्मित

(ग) गाडि पार्किङ गर्न

(२) बेसमेन्ट/सेमिबेसमेन्ट निर्माणको लागी स्ट्रक्चरल इइङ्गको साथसाथै प्रकाश तथा भेन्टिलेसनको अवस्था समेतको नक्सा स्वीकृतीको लागी गाउँ कार्यपालिका कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

(३) बेसमेन्ट/सेमिबेसमेन्टको लागी पनि ग्राउण्ड कभरेज, भवन निर्माण रेखा, आधि जस्ता मापदण्डहरु लागु हुनेछ ।

१०. भान्सा कोठा

भान्साकोठाको क्षेत्रफल कम्तीमा ६ बर्गमिटर (६० व.फी.) हुनु पर्नेछ । तर यो क्षेत्रफल यदी छुट्टै स्टोर कोठा भएमा घट्न सक्नेछ । भान्सा कोठामा भूयाल, Exhaust Fan, भेन्टिलेसन वा अन्य आवश्यक खुल्ला भाग हुनु पर्नेछ ।

११. बाथरुम र शौचलय

बाथरुम र शौचलयको साइज कम्तीमा १.२० मी। × ०.९० मी. (४ फि × ३ फी.) हुनु पर्नेछ । शौचालयको साइज कम्तीमा ०.९० मी × ०.५० मी (३ फी × ३ फी.) हुनु पर्नेछ । बाथरुम वा शौचालयमा कम्तीमा एक साइटमा भेन्टिलेसनको लागी खुल्ला भाग हुनु पर्नेछ । यस्तो खुला भागको भूयाल वा भेन्टिलेसनको साइज कम्तीमा ०.३० मी × ०.६० मी. (१ फी. × २ फी.) हुनु पर्नेछ ।

(९) ग्यारेज : निज ग्यारेजको हकमा ग्यारेजको साइज २.४० मी × ८.५ मी. (८' × १६'-८") हुनु पर्नेछ

१२. सेफ्टिक टंकी

प्रत्येक भवनमा सेफ्टिक टंकी निर्माण गर्नु पर्नेछ । यदि ढलको व्यवस्था नभएको खण्डमा सोफ्टिकको समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । सेफ्टिक टंकी बनाउन कुनै किसिमको पानी जम्मा गर्न जमीन भित्र निर्माण गरीएका निर्माणहरु खानेपानीका श्रोतहरु जस्तै इनार, कुवा वा कम्तीमा १५ मी. (५० फी.) टाढा हुनुपर्ने छ । सेफ्टिक टंकीवाट निस्केको तरल वा ठोस पदार्थहरु खुल्ला ढल वा कुनै खानेपानीको श्रोतमा आवश्यक रुपमा प्रशोधन नगरे सम्म जोड्न पाइने छैन ।

१३. भूयाड प्रवेश मार्ग, चौडाई र उचाई :

(१) प्रवेश मार्ग, भूयाडको चौडाई र उचाई क्रमिमा पनी तल तालीकामा देखाए बमोजिम हुनु पर्नेछ ।

सि.नं.	घरको प्रकार	भूयाडको र प्रवेश मार्ग, चौडाई र उचाई
१	आवासीय प्रयोजन	भूयाडको र प्रवेश न्यूनतम चौडाई ०.९० मी. (३ फी.) खुडकिलोको चौडाई न्यूनतम २.५० मी.मी. उचाई अधिकतम १.७५ मी.मी. सम्म
२	व्यापारिक भवन, होटेल, होस्टेल	भूयाडको र प्रवेश न्यूनतम चौडाई १.५० मी. खुडकिलोको चौडाई न्यूनतम २.९० मी.मी. उचाई अधिकतम १.७५ मी.मी. सम्म
३	अस्पताल तथा शिक्षण संस्था	भूयाडको र प्रवेश न्यूनतम चौडाई १.८० मी. (३ फी.) खुडकिलोको चौडाई न्यूनतम २.९० मी.मी. उचाई अधिकतम १.७५ मी.मी. सम्म
४	सभा भवन तथा चलचित्र भवन	भूयाडको र प्रवेश न्यूनतम चौडाई तीसय जनासम्मको लागि २ र थप प्रति सय व्यक्तिको लागि ०.३० मी. खुडकिलोको चौडाई न्यूनतम ३.०० मी.मी. सम्म उचाई अधिकतम १.७५ मी.मी. सम्म याम बनाउनउदा १:१० भन्दा बढी स्लोप हुनुहुँदैन यस्ता भवनहरुमा न्यूनतम २ वटा भूयाड राखीनुपर्छ

(२) आवासिय प्रयोजनका भवनहरूमा (Tread) को चौडाई कम्तीमा ०.२३ मी. (९ इन्च) र अन्य प्रयोजनको भवनहरूमा (Tread) को चौडाई कम्तीमा ०.३ (१ फी) हुनुपर्नेछ । कुनै पनि प्रकारका भवनहरूमा (Riser) को उचाई बढिमा ०.२३ मी. (९ इन्च) भन्दा बढि हुनु हुदैन ।

(३) प्रत्यक फ्लाइटमा १५ वटा भन्दा बढि राईजर हुनु हुदैन । भ्याडको हकमा तल्लो लेवलबाट ल्यान्डिङ भाग सम्म कम्तीमा २.१० मी. (७ फी) हुनु पर्नेछ । प्रत्यक किसिमका घरहरूमा (२ तल्ला वा १८ फीट) मा प्रत्यक भ्याडहरूमा प्रकाशको लागि झ्याल वा अन्य व्यवस्था हुनु पर्नेछ । यदि खुल्ला भाग राख्न सम्भव नभए स्काइ लाइट (माथिबाट प्राप्त गर्ने प्रकाश) को लागि ०.४५ मी. मी × ०.४५ मी. (१'-६" × १'-४") को खुल्ला भाग छानादेखी राख्नु पर्नेछ ।

१४. फोहरमैला व्यवस्थापन

आफ्नो घरबाट निस्केको फोहरमैलाको व्यवस्थापन आफैले गर्नु पर्दछ । यसमा गाउँपालिकाले सहजीकरण गर्नेछ ।

१५. आगलागी र अन्य सुरक्षको व्यवस्था

(१) घरको प्लिनथ क्षेत्रफल यदि ११० व.मी. (११८३ व.फी) भन्दा बढि भएमा कम्तीमा २ वटा भ्याडको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) भवनमा रहने भ्याड प्रत्यक कोठा वा घरको कुनै भागबाट बढिमा ३० मि. (९८ फी) को दुरीमा रहनु पर्नेछ ।

(३) आवासिय घरहरूमा वाहेक अन्य भवनहरूमा बाहिर निस्कने ढोका आगलागीको बेला चेपमा पर्न सक्ने हुँदा बाहिर तर्फ खुले हुनु पर्दछ । ढोका वा मुल ढोका रहने स्थान अन्य ढोकाबाट वा पेसेजबाट नछेकने हुनु पर्दछ ।

(४) सभा भवन र सिनेमा भवनको लागि सेटब्याक : यस्ता भवनहरूमा आगलागीको बेला सुरक्षाको लागि सबैतर्फ कम्तीमा ३ मी. (१० फी) सेटब्याक छाड्नु पर्नेछ ।

(५) जोखिम युक्त भवन को लागि सेटब्याक : जोखिमयुक्त भवन मा सुरक्षाको लागि सबै साइट तर्फ कम्तीमा मी. (१५ फी) सेटब्याक छाड्नु पर्ने छ ।

(६) अग्नी नियन्त्रण : "क" बर्गका भवनको हकमा अग्नीवार्य रुपमा Central Fire Extinguishers लगायत आवश्यक मात्रामा Portable Fire

Extinguishers जडान गर्नु पर्नेछ । "ख" बर्गका भवनको हकमा अग्नीवार्य रुपमा आवश्यक मात्रामा Portable Fire Extinguishers जडान गर्नु पर्नेछ । अन्य

वर्गका भवनको हकमा पनि अग्नी नियन्त्रणको लागि उपर्युक्त अनुसारको व्यवस्था गर्न सकिने छ । उक्त प्रकृया पुरा नगरे सम्म निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र दिन गाउँ कार्यपालिका कार्यालय बाध्य हुने छैन ।

१६. वातावरण संरक्षण

(१) वातावरण संरक्षणको लागि गाउँपालिका भित्र बन्ने प्रत्यक भवनको प्राङ्गणमा

वटा सौन्दर्यप्रधान रूख रोप्नु पर्ने छ । सोको लागि नक्सा पास गर्ने वेला Plan मा

स्थान स्पष्ट गर्नु पर्नेछ ।

(२) निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र लीने वेलासम्म बिरुवा रोपी सकेको हुनु पर्नेछ । अन्यथा गाउँकार्यपालिकाका भवन अनुमती तथा निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र दिन बाध्य हुने छैन ।

(३) संस्थागत भवनहरूले फोहर मैला व्यवस्थापनको Plan मा स्थान स्पष्ट गर्नु पर्नेछ । स्वास्थ्यसग सम्बन्धी सस्थाहरूले अनिवार्य रुपमा फोहर व्यवस्थापनको Plan स्पष्ट किटान गरेको हुनुपर्नेछ । आवासीय भवनहरूको हकमा पनि फोहर व्यवस्थापनको लागि प्रेरित गर्नुपर्नेछ ।

१७. उपयोग परिवर्तन

(१) भवनको निर्माणको अनुमती तथा नक्सा स्वीकृती जुन प्रयोजनको लागि लिएको हो सोही प्रयोजनको लागि मात्र भवन उपयोगमा ल्याउनु पर्नेछ । उपयोग परिवर्तन गर्नु परेमा यो मार्ग दर्शन, स्वीकृत भ-उपयोग योजना भय सो अनुसार भवन निर्माण सहिताको अधिनमा रही अनिवार्य रुपमा उपयोग परिवर्तन स्वीकृती लीएर मात्र भवन उपयोग परिवर्तण गर्न सकिने छ ।

(२) कुसैले गाउँपालिकाको स्वीकृती बिना उपयोगीता परिवर्तन गरेमा गाउँपालिकाले उक्त भवनमा जडान भएको बिद्युत, खानेपानी, टेलीफोन आदी सार्वजनिक उपयोगीताहरू काट्न संबन्धित नीकायलाई लेखी पठाउन र त्यस्ता व्यक्ति वा संस्थालाई गाउँपालिकाले आफ्नो सेवाबाट समेत बन्धित गर्ने गरी निर्णय गर्न सक्नेछ ।

१८. प्लिनथ लेभल

पिच सडकसंग जोडिएको प्लटमा जमीनको सतहबाट प्लिनथको उचाई अधिकतम ३ फीट र न्युनतम १ फीट कायम गरीएको छ ।

१९. आकस्मिक प्रतिकार्य योजना :

आगलागी वा अन्य आकस्मिक अवस्था आइपरेमा भवन भित्रका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित रुपमा बाहिर ल्याउन मिले गरी प्रत्यक भवनमा निकासको व्यवस्था गरीएको हुनुपर्नेछ । अपार्टमेन्ट, संयुक्त आवसका भवन, सपिड कम्प्लेक्स, व्यापारीक मल, डिपार्टमेन्ट स्टोर आदी ठुला भवनको नक्सा पास गर्दा आकस्मिक प्रतिकार्य योजना समेत नक्साका साथ पेश गर्नु पर्ने छ ।

२०. सिमा पखाल

सिमा पखाल लगाउदा अग्नीवार्य रुपमा गाउँपालिकाबाट स्वीकृती लीनु पर्नेछ । सिमा पखालको उचाई बढिमा ४ फिट अग्लो गारो निर्माण र सो भन्दा माथी बढिमा ३ फिट जाली राख्ने गरी स्वीकृती लीयर मात्र गर्नु पर्नेछ । सरकारी निकाय वा कारागार आदिमा सुरक्षाको दृष्टीकोणले अग्लो पखाल लगाउनु पर्ने भएमा सम्बन्धित मन्त्रालयको सिफारीसका र सो को स्टक्चर डिजाईन सहित निवेदन पेश गर्नु पर्ने छ ।

क्षेत्र विभाजन खण्ड

२१. भु-उपयोग क्षेत्रको विभाजन :

गाउँपालिकाको बस्ती विकासलाई नियोजित र योजनाबद्ध तरीकाले अगाडि बढाउन यस गाउँपालिकालाई देहाय अनुसार विभिन्न भु-उपयोग क्षेत्रहरूमा विभाजन गरेको छ

(क) आवासिय क्षेत्र

यस क्षेत्रमा मुख्य रुपमा आवासिय क्रियाकलापको प्रभुत्व रहनुका साथै कृषी कृयाकलापको पनि मिश्रण रहने छ ।

(१) यस क्षेत्रका घर अगाडिको सिढी सडकको राईट अफ वे तथा सेटब्याकमा पर्ने गरी निर्माण गर्न पाइने छैन ।

(२) सार्वजनिक प्रयोजनको लागि निर्माण हुने भवनहरु जतिसुकै तलाको भएपनि अपांगमैत्री हुनुपर्नेछ ।

(३) आवासिय क्षेत्रको लागी लागु हुने अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज, प्लोर एरीया रेसीया र उचाई तल तालीका नं. १ मा दिईए अनुसार हुनेछ

तालिका नं १

आवासिय क्षेत्रको अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज र एफ.ए. आर. देहया अनुसार हुनेछ :

भवनको किसिम	जग्गाको क्षेत्रफल	अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज	अधिकतम एफ.ए.आर
आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटरसम्म	७० प्रतिशत	२.५
आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटर भन्दा माथी	६० प्रतिशत	२.५
ब्यापारीक तथा आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटरसम्म	७० प्रतिशत	२.५
ब्यापारीक तथा आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटर भन्दा माथि	६० प्रतिशत	२.५
स्कूल क्याम्पस		४० प्रतिशत	१.५
पोलीक्लिनिक वा नर्सिङहोम		३५ प्रतिशत	१.५
छात्रावास		५० प्रतिशत	२.०

(ख) बजार क्षेत्र

आवासिय तथा ब्यापारीक क्षेत्रकोलागी भवन तथा योजना मापदण्ड निम्न अनुसार हुनेछ ।

(१) राजमार्ग केन्द्रवाट सडक अधिकार क्षेत्र २५ मिटर र सेटब्याक ६ मिटर गरी जग्गा ३१ मिटर छोडेपछी मात्र दाँया बाँया आवासिय तथा ब्यापारीक भवनहरु निर्माण गर्न पाइने छ ।

(२) गाउँपालीका क्षेत्रमा सार्वजनिक यातायात चल्ने मुल सडक किनारामा रहेका भवनहरुको निर्माण अविधि सकिए पछी बस्ती सौन्दर्यतामा प्रतीकुल असर पर्ने गरी भवन निर्माण गर्दा सिमेट पलास्टर मात्र गरेर त्यसै राख्न पाइने छैन र शहरी सौन्दर्यतामा प्रतीकुल असर नपर्ने गरी फिनीसिङ गर्नु पर्नेछ ।

(३) घर अगाडिको सिढी सडकको राईट अफ वे तथा सेटब्याकमा पर्ने गरी निर्माण गर्न पाइने छैन ।

(४) जतिसुकै तल्लाका सार्वजनिक र क बर्गका भवन तथा कुनै पनी सर्वसारण भेला हुने सपिङ्ग मल, सुपरमार्केट, स्कुल, कलेज, अस्पताल, नर्सिङहोम, बैङ्क तथा वित्तय संस्था, पोलीक्लिनिक आदिको भवनहरुमा अब उपरान्त अपाङ्ग मैत्री पूर्वाधार तथा सुविधाहरुको तर्जुमा गरिएको हुनु पर्नेछ ।

(५) आवासिय तथा ब्यापारीक क्षेत्रको लागी लागु हुने अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज, प्लोर एरीया रेसीयो र उचाई तल तालीका नं. २ मा दिईए अनुसार हुनेछ :

तालिका नं २

आवासिय तथा ब्यापारीक क्षेत्रको अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज र एफ.ए. आर.

भवनको किसिम	जग्गाको क्षेत्रफल	अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज	अधिकतम एफ.ए.आर.
ब्यापारीक तथा आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटरसम्म	७० प्रतिशत	३
ब्यापारीक तथा आवासिय भवन	२५० बर्ग मिटर भन्दा बढी	६० प्रतिशत	३
सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालय		५० प्रतिशत	२
सिनेमा हल, थिएटर, सभागृह		३५ प्रतिशत	१
ब्यापारीक कम्प्लेक्स, सुपर मार्केट		४० प्रतिशत	२
होटेल, लज तथा पाहुना घर		४० प्रतिशत	२
धर्मशाला तथा रात्री बास		४० प्रतिशत	२
ब्यापारिक/ब्यावसाहिक/गोदामघर	२५० बर्ग मिटरसम्म	७० प्रतिशत	३
ब्यापारिक/ब्यावसाहिक/गोदामघर	२५० बर्ग मिटर भन्दा बढी	६० प्रतिशत	२
स्वास्थ्य केन्द्र, नर्सिङ्ग होम		३५ प्रतिशत	२
शैक्षिक संस्था (प्रा.वि./मा.वि./उच्च मा.वि.)		४० प्रतिशत	१.५
क्याम्पस/महाविद्यालय		३० प्रतिशत	१.५
अनुसन्धान केन्द्र		३० प्रतिशत	१.५
प्रहरी चौकी/सामुदायिक केन्द्र		५० प्रतिशत	१.५
अडिटोरीयम/सामुदायिक हल		३५ प्रतिशत	१

(६) स्वास्थ्य संस्थाको मापदण्डको हकमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले निर्धारण गरेको सुरक्षा तथा अन्य मापदण्ड अनुसार भए नभएको एकिन गरेर मात्र भवन निर्माणको अनुमती प्रदान गरिने छ । साथै शैक्षिक संस्थाहरुको भवन निर्माण गर्दा अन्य मापदण्डको अलवा शिक्षा मन्त्रालयले तोकीदिएको मापदण्ड अनुसार भए नभएको एकिन गरेर मात्र भवन निर्माणको अनुमती प्रदान गरिने छ ।

(७) यस क्षेत्रमा देहायका उद्योगहरु स्थापना गर्न निषेध गरिएको छ :-

- (१) कुखुरा तथा बंगुर र चौपाया पालन गर्न,
- (२) ठूला तथा मझौला उद्योग वातावरण (पानी, हावा र सतह) लाई प्रतिकूल असर पार्ने खालका उद्योगहरु सञ्चालन गर्न ।

(३) कृषि क्षेत्र

(क) यस क्षेत्र अन्तर्गत देहायक अनुसार छुट्याइएकोछ ।

वडा	कृषि क्षेत्र
१	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
२	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
३	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
४	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडकको दाँया बाँया ५०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
५	दामोदर सडक र रौँचा कोरवाड सडकको दाँया बाँया १०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
६	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडकको दाँया बाँया ५०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
७	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडक र दामोदर सडक जोडने उत्तर दक्षिण सडकको दाँया बाँया १०० मिटर वाहेकको क्षेत्र

(ख) माथि उल्लेखित आवासीय, व्यापारिक, नदि, खोला, सडक, बान बुट्यान बाहेकका अन्य सबै क्षेत्रहरु कृषि क्षेत्र अन्तर्गत पर्नेछ । यस क्षेत्रमा निम्न क्रियाकलाप गर्न बन्देज गरिएकोछ :

- (१) मझौला तथा ठूला उद्योग स्थापना गर्न
- (२) बस्ति विकास वा भवन निर्माण गर्न
- (ग) उद्योग स्थापनाको लागि गाउँपालिकाले निर्णय गरी उपयुक्त स्थान तोक्न सक्नेछ ।

२२. घडेरीको न्यूनतम क्षेत्रफल र साइज :

- (१) आवासिय भवन निर्माणको लागि व्यापारिक क्षेत्रमा घडेरीको न्यूनतम साइज ५० मापदण्ड लागु हुनु पूर्व कायम भई सकेको कित्ताको हकमा कम्तिमा ५ धुर र ५० मापदण्ड लागु भए पश्चात कायम हुने कित्ताको हकमा ८ धुर (कम्तिमा ६ मिटर मोडहा) भन्दा साना कित्ता हुने गरि कित्ता काट गर्न शिफारिस गरिने छैन ।
- (२) अन्य क्षेत्रको हकमा घडेरीको न्यूनतम साइज यो मापदण्ड लागु हुनु पूर्व ५ धुर र

लागु भए पश्चात कम्तिमा ८ धुर तथा मोडहा कम्तिमा ६ मिटर भन्दा साना कित्ता हुने गरि कित्ता काट गर्न शिफारिस गरिने छैन ।

(३) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि साँघ सिमाना मिलाउन तथा अंशबण्डा गर्नको लागि भने माथि तोकिए भन्दा साना कित्ता काट गरी मिलाउन यस मापदण्डले बाधा पार्ने छैन ।

२३. अग्रिम योजना अनुमति लिनु पर्ने:

धेरै मानिसहरु जम्मा हुने स्थान जस्तै शैक्षिक संस्था, पार्टि प्यालेस, हस्पिटल, नर्सिङ होम, बैंक तथा वित्तिय संस्था, सिनेमा हल, व्यापारिक कम्प्लेक्स, सुपरमार्केट, फुडस्टल जस्ता संरचनाहरु नयाँ निर्माण गर्न प्रस्ताव गर्दा गाउँपालिकाबाट योजना अनुमति (Planning Permit) लिएर मात्र नक्सा पासको प्रकृया अगाडि बढाउन पाइने छ । यसको अनुमति दिदा जग्गाको न्यूनतम क्षेत्रफल स्थानीय आवश्यकता हेरी गाउँकार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२४. आवत जावतको निमित्त बाटो:

- (१) कुनै पनि भवन वा प्लट आवत जावतको निमित्त सार्वजनिक बाटोसंग जोडिको हुनु पर्दछ
- (२) कुनै पनि भवन निर्माण गर्दा आवत जावतको निमित्त आवश्यकपर्ने बाटो वा प्रवेशका निमित्त छुटाइएको क्षेत्रमाथि अतिक्रमण हुने गरी वा सोको क्षेत्रफल घट्ने गरी निर्माण गर्न पाइने छैन । पहिलेदेखि भैरहेको प्रवेशको माध्यमबाट बन्चित हुने गरी कुनै पनि प्रकारको भवन निर्माण गर्न पाइने छैन ।
- (३) प्रस्तावित प्लटसम्म पुग्ने बाटोको चौडाई २० फिट भन्दा कम हुन हुँदैन । सडक अधिकार क्षेत्रको मापदण्ड तोकिएको अवस्थामा बाहेक २० फिट भन्दा कम सडक चौडाई भएको अवस्थामा नक्सा पासको लागि दरखास्त दर्ता गरिने छैन ।
- (४) पहाडी भिरालो बस्ती तथा पुरानो बस्तीमा सडकको न्यूनतम चौडाई ४ मिटर भन्दा कम हुने गरी नक्शा पास गरिने छैन ।

वडा	कृषि क्षेत्र
१	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
२	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
३	गहतेखोला हंशपुर पक्की सडकको दाँया बाँया ३०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
४	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडकको दाँया बाँया ५०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
५	दामोदर सडक र रौँचा कोरवाड सडकको दाँया बाँया १०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
६	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडकको दाँया बाँया ५०० मिटर वाहेकको क्षेत्र
७	तुल्सीपुर सुर्खेत पक्की सडक र दामोदर सडक जोडने उत्तर दक्षिण सडकको दाँया बाँया १०० मिटर वाहेकको क्षेत्र

अनुसूची- १
(दफा ४ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)
बैठक भत्ता

सि.नं.	तह/पद	दर	खाजा खर्च	कैफियत
१	पदाधिकारी तथा अधिकृतस्तर कर्मचारी	१०००	२५०।	
२	सहायकस्तर कर्मचारी	७००	२५०।	
३	श्रेणी विहिन निम्नस्तर कर्मचारी	५००	२५०।	

अनुसूची- २
(दफा ९ को उपनियम (१) संग सम्बन्धित)
कर्मचारीको लागि मासिक इन्धन सुविधा
इन्धन (पेट्रोल/डिजेल लिटरमा)

क्र.सं	तह/पद	परिमाण
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत(चारपाइयो)	८०
२	अधिकृतस्तर(नवौं)(चारपाइयो)	४०
३	अधिकृतस्तर(नवौं)(मोटरसाइकल/स्कुटर)	२०
४	अधिकृतस्तर (छैटौं, सातौं र आठौं) (मोटरसाइकल/स्कुटर)	१५
५	अमिन	१५
६	सहायकस्तर(मोटरसाइकल/स्कुटर)	१०
७	सहयोगी स्तर(मोटरसाइकल/स्कुटर)	५

नोट: १. ईन्जिनियरिङ सेवा र कृषि तथा पशु सेवाका फिल्ड जानु पर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरूका लागि बैशाखदेखि असारसम्मको हकमा जुनसुकै स्तरको भएपनि मासिक २० लिटरका दरले उपलब्ध गराइनेछ।

२. महामारीको समयमा स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरू सो अवधिभर फिल्ड खटिनु पर्ने भएकोले उक्त सेवाका कर्मचारीहरूलाई पनि खण्ड १ बमोजिमको इन्धन उपलब्ध गराइनेछ।

३. स्टोर हेर्ने कर्चारीलाई मासिक ३ लिटर थप इन्धन उपलब्ध हुनेछ।
इन्धन सुविधा पाउने आधारहरू,

१. पदाधिकारी र कर्मचारीको लागि कार्यालयले उपलब्ध गराएको वा आफ्नै गाडी वा मोटरसाइकल हुनु पर्नेछ।

२. महिना भरी विदा वा काजमा रहेको अवस्थामा सो महिनाको इन्धन उपलब्ध गराइने छैन।

३. मासिक कोटा इन्धन सोही महिना भित्र नलगेमा अर्को महिना थप हुने छैन।

४. दमकल, एम्बुलेन्स र सरसफाईका साधनमा आवश्यकता अनुसार इन्धन उपलब्ध गराइनेछ।

५. कार्यालयको सवारी साधन भएमा सर्भिसिङका लागि प्रत्येक तीन महिनामा कार/जिपको लागि पाँच लिटर मोबिल र प्रति मोटरसाइकल एक लिटर मोबिल उपलब्ध हुनेछ।

६. स्कुटर, मोटरसाइकल वा सो भन्दा ठूला साधन सञ्चा लनको लगबुक भरी तोकिएको अधिकारिले प्रमाणित गरेको हुनुपर्नेछ।

अनुसूची- ३

(दफा १२ को उपदफा ४ संग सम्बन्धित)

कर्मचारीको लागि मासिक सञ्चार सुविधा

सि.नं.	तह/पद	दर	कैफियत
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१०००।	
२	अधिकृतस्तर कर्मचारी	५००।	
३	वडा सचिवहरू	५००	
४	सहायकस्तर कर्मचारी	३००।	
५	सवारी चालक	१००।	
६	कार्यालय सहयोगी कर्मचारी	५०	

१. अनुसूचि १, २ र ३ गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूका हकमा मात्र लागू हुनेछ ।
२. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक ठानेमा यस कार्यालय अन्तर्गत कार्यरत अन्य कर्मचारीहरूलाई पनि उक्त सुविधा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
३. ईकाइ प्रमुखलाई माथि तोकिएको सुविधामा मासिक रु १०० थप गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

अनुसूची- ४

(दफा १४ को उपदफा २ र ४ संग सम्बन्धित)

७ दिनसम्मको तालीम, गोष्ठी, सेमिनार, सम्मेलन, कार्यशाला लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन सम्बन्धी खर्चको मापदण्ड (Norms)

प्रयोजन/विवरण	दर	स्पष्टीकरण/कैफियत
तालीम, गोष्ठी, सेमिनार, सम्मेलन, कार्यशाला लगायतको कार्यक्रम प्रस्तुतकर्ता सहजकर्ताको पारिश्रमिक/ प्रशिक्षक/ (प्रति सत्र)		कार्यपत्र कम्तीमा ७५० शब्दको हुनुपर्नेछ । पारदर्शक पाना वा प्रस्तुतीकरण टिपेटको फोटोकपी कार्यपत्रमा मान्य हुने छैन ।
क. अधिकृतस्तर		आन्तरिक प्रस्तुतकर्ता भन्नाले शान्तिनगर गाउँपालिका किराका पदाधिकारी, कर्मचारी र अन्य व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।
० कार्यपत्र वापत	१०००	बाहिरबाट प्रशिक्षक बोलाउनु परेमा निजलाई नियमअनुसार आतेजाते यातायात खर्च वा दैनिक भ्रमण भत्ता उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
० प्रवचन वापत	८००	एउटा कक्षाको अवाधिकम्तीमा १ घण्टा ३० मिनेट हुनुपर्नेछ ।
ख. सहायकस्तर		१ दिनमा ४ सत्रभन्दा बढि राख्न नमिल्ने ।
० कार्यपत्र वापत	८००	१ जना प्रशिक्षकलाई १ दिनमा बढिमा २ सत्रसम्म दिन सकिने ।
० प्रवचन वापत	७००	प्रशिक्षक र कार्यक्रम संयोजक वा प्रतिवेदक एउटै व्यक्ति भएमा कुनै दुईवटा मात्र सुविधा पाउने ।
कार्यालय सहयोगी भत्ता		कार्यक्रमको संयोजन पदाधिकारी वा अधिकृतस्तरको कर्मचारीले गर्नु पर्नेछ ।
क. पालिकास्तरमा	५००	एक दिनमा एउटा कार्यक्रमको लागि बढिमा २ जनासम्मलाई राख्न सकिने ।

क. वडास्तरमा	३००	एक दिनमा एउटा कार्यक्रमको लागि बढिमा १ जनासम्मलाई राख्न सकिने ।
तालीम, गोष्ठी, सेमिनार, सम्मेलन, कार्यशाला लगायतका कार्यक्रमका सहभागीहरूको भत्ता (प्रति दिन)		सीप विकास तालीमको हकमा बढिमा २० जनासम्म सहभागी राख्न सकिने ।
क. क्षमता विकास तालीमका लागि		क्षमता विकास तालीमको हकमा बढिमा ५० जनासम्म सहभागी राख्न सकिने ।
० पालिकास्तरमा	७००	पालिकास्तरमा भए प्रचलित भाडा दर यातायात खर्च दिन सकिने
० वडास्तरमा	५००	
ख. सीप विकास तालीमका लागि		
० पालिकास्तरमा	५००	
० वडास्तरमा	३००	
संयोजक भत्ता (प्रति दिन)	५००	कार्यक्रम संयोजक र प्रशिक्षक वा प्रतिवेदक एउटै व्यक्ति भए कुनै दुईवटा मात्र सुविधा उपलब्ध गराउन सकिने ।
अनुगमन भत्ता (प्रति दिन) वडा अनुगमन समितिको समेत		
क. पदाधिकारी तथा अधिकृतस्तर कर्मचारी भएमा	१०००	एउटा कार्यक्रममा बढिमा ७ जनासम्मलाई अनुगमन भत्ता दिन सकिने ।
ख. सहायकस्तर कर्मचारी भएमा	७००	७ दिनसम्मको कार्यक्रमको अनुगमन १ पटक गर्न सकिने ।
ग. निम्नस्तर कर्मचारी भएमा	५००	
खाना तथा खाना खर्च		संयोजक, श्रोत व्यक्ति, सहभागी, प्रतिवेदक र सहयोगी कर्मचारीलाई समेत उपलब्ध गराईनेछ ।
क. खाना प्रति दिन	२५०	कार्यक्रम सहभागीहरूलाई खाना समेत खुवाउनु पर्ने भई सोही बमोजिम कार्यक्रम स्वीकृत भएमा मात्र खाना वापतको रकम खर्च गर्न सकिनेछ ।
ख. खाना (प्रति छाक)	५००	कार्यक्रममा उपस्थित सहभागी बाहेक प्रति कार्यक्रम बढिमा २५ प्रतिशतले हुन आउनेसम्म सहभागीको खानाको व्यवस्था गर्न सकिनेछ । आवासीय कार्यक्रम भए प्रति सहभागी २ छाक खाना र आवासको प्याकेजमा रु १०००

ग. विशिष्ट व्यक्तिहरूको खाना तथा खाजा खर्च (प्रति कार्यक्रम)	कार्यक्रमको उदघान तथा समापनमा विभिन्न विशिष्ट व्यक्तिहरूई आमन्त्रण गरिएको अवस्थामा मात्र यस्ता सबै व्यक्तिहरूको खाना खाना खर्च बापत बढीमा एकमुष्ट रु. १२०००. सम्म खर्च गर्न सकिनेछ । तर विशिष्ट व्यक्तिहरूको उपस्थिति भएको प्रमाणित हुनुपर्नेछ ।	२०००
यातायात खर्च	५ किलोमिटरभन्दा लामो दुरीबाट आउने सहभागीहरूका लागि मात्र यातायात खर्च दिईनेछ । कुनै व्यक्ति कार्यरत रहेकै स्थानमा कार्यक्रम सञ्चालन भएको रहेछ भने यातायात खर्च दिईने छैन ।	प्रचलित दररेट अनुसार
मसलन्द स्टेशनरी	प्रशिक्षण कार्यको मसलन्द अन्तर्गत बोर्ड मार्कर, पारदर्शक पाना, कार्यपत्रको छाँयाप्रति मेटाकाई, मास्किङ टेप इत्यादि ।	
क. क्षमता विकास (गोष्ठी, सेमिनार, सम्मेलन, सभा, सम्मेलन, कार्यशाला आदिका लागि)	तीन दिनभन्दा बढिको कार्यक्रम भएमा प्रतिदिन रु १०००। सम्म थप गर्न सकिने ।	२५००
० प्रति प्रशिक्षण कार्यका लागि	तीन दिनभन्दा बढिको कार्यक्रम भएमा प्रतिदिन रु ५०। सम्म थप गर्न सकिने ।	१५०
ख. सीप विकास तथा अन्य तालीमका लागि	तीन दिनभन्दा बढिको कार्यक्रम भएमा प्रतिदिन रु ७००। सम्म थप गर्न सकिने ।	१५००
० प्रति प्रशिक्षण कार्यका लागि	तीनभन्दा बढि दिनको कार्यक्रम भएमा प्रतिदिन रु ५०। सम्म थप गर्न सकिने ।	१००
हल भाडा (प्रति दिन)	सहभागीलाई लेख्नको लागि डायरी र कलम मईकिलयर व्याग फाईल आदि उपलब्ध गराउने ।	१०००
सीप विकास तालीमको लागि		स्वीकृत प्रस्तावम उल्लेख भए बमोजिम।
क. तालीम सामग्री	कच्चा पदार्थ, सानतिना औजार आदि ।	

ख. वस्तुगत टेवा	स्वीकृत प्रस्तावम उल्लेख भए बमोजिम।	बस्तुगत टेवा भन्नाले तालिमका सहभागीलाई नव प्राप्त सीप उपयोगी कार्यमा अभिप्रेरित गर्न सहायता स्वरुप प्रदान गरिने बस्तु सम्झनुपर्दछ । जस्तै बाख्राको माउ, मारीको घार, पशु स्वास्थ्य परिक्षण किटजस्ता चीज बस्तु, साधन वा उपकरण आदि । स्वीकृत कार्यक्रममा वस्तुगत टेवा प्रदान गर्ने गरी प्रष्ट व्यवस्था नभएकोमा वस्तुगत टेवा दिन मिल्दैन । प्रतिवेदकको पारिश्रमिक प्रतिवेदन बुझाएपछि मात्र दिनुपर्दछ । तालिमको प्रतिवेदक र संयोजक वा प्रशिक्षक एकै व्यक्ति भएमा कुनै दुईवटा मात्र सुविधा उपलब्ध गराईनेछ । सहभागी र प्रतिवेदक एकै व्यक्ति नभई छुट्टा छुट्टै हुनु पर्दछ ।
प्रतिवेदकको पारिश्रमिक	१०००	तीनभन्दा बढि दिनको कार्यक्रम भएमा प्रतिदिन रु ५००। सम्म थप गर्न सकिने । (तुल व्यानर सरसफाई, पानी, प्रमाण पत्र, लगायत अन्य)
विविध (प्रति कार्यक्रम)	१५००	प्रचलित कानुनले दै भ भ नपाउने भनी किटान गरेको दुरी भित्र सरकारी कामको सिलसिलामा जानु पर्नेभएमा खटिने पदाधिकारी तथा कर्मचारीले प्रति दिन निम्न बमोजिमको सुविधा पाउनेछन । क. खाना खर्च (प्रति दिन) ख. खाना खर्च (प्रति दिन)
	७००	कार्यालयले सवारी साधन र इन्धन उपलब्ध नगराएको अवस्थामा यातायात खर्च दिन सकिनेछ ।
	३००	कार्यालयले कामको लागि खटाएको हुनु पर्ने । काममा खटाएको पुष्टि हुनु पर्ने ।

७ दिनभन्दा बढिको कुनैपनि कार्यक्रमको लागि:

० सीप विकास तालीम भएमा, लुम्बिनी प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालयको "व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालीम सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" बमोजिम हुने ।

० अन्य भएमा, लुम्बिनी प्रदेशको "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५" बमोजिम हुने ।

प्रमाणिकरण मिति : २०७८।४।१३

आज्ञाले

रेमन्त वहादुर डाँगी

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

शान्तिनगर गाउँपालिका

<p>1. The first part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>2. The second part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>
<p>3. The third part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>4. The fourth part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>
<p>5. The fifth part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>6. The sixth part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>
<p>7. The seventh part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>8. The eighth part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>
<p>9. The ninth part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>10. The tenth part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>
<p>11. The eleventh part of the document is a letter from the Secretary of the State to the President of the United States. It is dated 1800 and is addressed to the President of the United States.</p>	<p>12. The twelfth part of the document is a letter from the President of the United States to the Secretary of the State. It is dated 1800 and is addressed to the Secretary of the State.</p>

Handwritten signature or initials at the bottom left of the page.